

BEU. SBE. Derg.

Cilt:4 Sayı:2 Aralık 2015

MUŞ İLİNDE TARIM MAKİNELERİ ÜRETİMİ YAPAN FİRMALARIN FİNANSAL YAPISI VE MALİ DURUM DEĞERLENDİRMESİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA

Nazan Güngör KARYAĞDI*

Özet

Bu çalışmadaki temel amaç, tarım makineleri üretimini gerçekleştiren sektörlerin ülkeler açısından ortaya koyduğu ekonomik değeri ortaya çıkarmak; ayrıca finansman yapılarını ve mali açıdan buldukları seviyeyi değerlendirmektir. Ve ülke ekonomilerine sağladıkları finansal olanakları incelemektir. Son zamanlarda, Dünyada birçok ülkede tarım sektörü gelişme göstermektedir. Bu yüzden sektör bazında tarım alet ve makine üretimi arttırılmakta ve buna bağlı olarak da tarımsal faaliyetlere ilişkin çalışmalar hız kazanmaktadır.

Tarımsal faaliyetlere yönelik gerçekleştirilen tarım alet ve makine üretimi ülkelerin ekonomik ve finansal yapısına göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıklardan etkilenen işletmeler de piyasada tutunmak amacıyla rekabete açık olma şartının kaçınılmaz olduğunu önemsemeye başlamaktadır. Ve bu bağlamda, rekabet güçlerini daha da arttırmak için yeni finansman kaynakları geliştirmeyi hedeflemektedirler. Yeni finansman kaynakları kullanmaya başlayan bu işletmeler, finansal sorunlarını minimum seviyeye indirmeyi düşünmektedir. Bu düşünce doğrultusunda üretim yapacak olan işletmeler, daha az maliyetle daha yüksek verim elde edecek bir finansal ve mali yapıya sahip olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Yapı, Rekabet, Finansman Kaynakları, Piyasa

AN APPLICATION FOR THE FIRMS WHICH ARE PRODUCING AGRICULTURAL MACHINES IN TERMS OF FINANCIAL STRUCTURE AND FINANCIAL STATEMENT IN THE CITY OF MUŞ

Abstract

The main purpose of this study is to reveal the economic value of the agricultural machinery industry and secondly to asses their level in terms of financial position and structure. Thirdly to examine how they provide opprortunities to the economy. Recently agricultural sector is developing in many countries around the globe. For this reason

* Öğr.Görv., Bitlis Eren Üniversitesi, ngkaryagdi@beu.edu.tr

farming tools and machinery production is increasing and accordingly studies related to agricultural activities are gaining momentum.

Agricultural activities which include agricultural machinery and equipment vary according to economic and financial structure of the countries. Businesses affected by these differences give importance for being open to competition in order to keep the market. And within this context they are willing to develop their financial resources to increase their competitiveness. These businesses which start to use new financial resources, consider to minimize their financial problems. Those businesses which will make production according to this idea will have a less costly and more profitable financial and fiscal structure.

Key words: Financial Structure, Competition, Financial Resources, Market

GİRİŞ

Tarım sektörünün gelişmesi, ülkelere ekonomik bakımdan fayda sağladığı için büyük önem taşımaktadır ve giderek stratejik bir önem kazanmaktadır. Bu alanda gelişme gösteren ülkemizin ve diğer ülkelerin bütünlük içinde çalışma sağlaması oldukça olumlu etki sağlayacaktır. Ve gerek tarım sektöründe faaliyet gösteren üreticiler gerekse sanayiciler oldukça avantajlı bir ekonomik yapı içerisinde yer alacaktır. Bu yapı içerisinde daha farklı ürünler üretmek, piyasalara sunmak ve rekabet gücü oluşturmak önem kazanacaktır.

Günümüzde, birçok ülke tarım sektörü içerisinde tarım alet ve makine üretimi gerçekleştirmektedir. Ekonomideki gelişmişlik düzeyi ve ülkelerin politik özellikleri birbirinden farklı olmaktadır. Bu farklılıklar ülkelere üretim ve pazarlama alanında çeşitli stratejiler geliştirmeleri gerçeğini göstermektedir. Bu sebeplerden dolayı, tarımsal sektörde aktif olarak faaliyet gösteren işletmeler; baz aldıkları amaçlar doğrultusunda hedefler belirlemeli, karşı karşıya kaldıkları finansal problemleri çözmeli; finansman yapısı ve mali yapısı vb. konulardaki istikrar sağlanmalı ve işletme karlılığının, verimliliğinin artırılmasına yönelik stratejiler belirlenerek kısa, orta ve uzun vadeli ekonomik politikalar uygulamaya konulmalıdır.

1. Tarım Makineleri Üretimi Yapan Sektörlerin Dünyadaki Durumu

1.1. Sektörün Dünyadaki Durumu

Dünya genelinde 50'den fazla ülkede tarım alet ve makine üretimi gerçekleştirilmektedir. Tarım alet ve makine üretimi ülkelerin coğrafi, gelişmişlik ve politik özelliklerine göre oldukça farklılık göstermektedir. Bu nedenle üretim ve pazarlama döngüsünde ülkeler kendi konumlarına göre yeni pazarlama ve üretim stratejileri geliştirmektedirler. Gelişmekte olan ülkelere teknolojik, sosyo-kültürel ekonomik, çevresel problemler, küçük ölçekli işletmeler, kırsal kesimin zayıf alt yapısı, teknolojik alet geliştirmedeki sıkıntılar vb. sorunlara bağlı olarak

tarımsal mekanizasyonun sürdürülebilirliği ve gelişimi engellenmektedir. Bu nedenle bu ülkelerde üretilecek tarım alet ve makinelerin az yer kaplayan, düşük güçle çalışan ve çok amaçlı kullanılabilen makineler olması gerekmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde tarım alet ve makine ürünlerinin pazarlanması için etkili hükümet destek servisleri ve uygun politika çerçeveleri ile güçlendirilmiş özel sektöre ihtiyaç duyulmaktadır. İhtiyaç duyulan devlet destek servisleri pazar altyapısını hazırlamanın yanı sıra; pazara ait bilgilerin sağlanması ve tarımsal yayım servislerini içermelidir. Ayrıca çıkarılan yasalarla birlikte etkili bir özel sektör pazarlaması ve rekabet ortamı için yasa ve mevzuat oluşturulmalıdır. Buna ek olarak her düzeyde üniversite mezunlarından çiftçilere uzanan bir pazarlama eğitim faaliyeti olmalı ve sektörün tarımsal ticaret, büyük perakendeciler ve çiftçiler arasında yeni pazarlama linkleri kurulmalıdır (Faroque, 2012).

Tarım alet ve makine üretimi gerek gelişmiş gerekse de gelişmekte olan ülkelerde standart dizaynlara göre bilinen tekniklerle üretilmektedir. Bu durum özellikle son yıllarda Brezilya ve Çin gibi ülkelerdeki küçük üreticilerin, maliyet düşüklüğüne paralel olarak sektöre girmesine neden olmaktadır. Çin, söz konusu sektörde bilimsel araştırma, üretim, servis ve satışları içeren entegre bir sistem inşa ederek 2002 yılından 2005 yılına kadar ihracatını yıllık %37 oranında arttırmıştır. Özellikle yeni ürün geliştirilmesi konusunda ülkede 20 üniversitede ye orta ölçekli işletmelerin entegrasyonu ile 2005 yılında 8.000 tarım makine üreticisinden oluşan tarım alet ve makine endüstri zinciri oluşmuştur. Ancak hala Çin'de büyük ölçülü yüksek teknolojiye sahip ürünler üretilmemekte ve dışarıdan ithal edilmek zorunda kalınmaktadır. Alet işleminde kullanılan teknoloji eski, verimsiz ve üretim düşük kalitelidir. Ayrıca sektördeki üretim iyi organize olamamış ve düşük üretim düzeyine sahip olan küçük işletmelerden oluşmaktadır. Buna karşın büyük işletmeler yeterince güçlü değilken küçük olanlar profesyonel değildirlir (Yuan'en, 2012). AB'de bulunan büyük üretici şirketlerin yanı sıra birçok tarım alet ve makine üreticisi küçük ve orta ölçekli ancak teknoloji üretebilen şirketlerdir. Bu şirketlerin birçoğu büyük şirketlerin ortağı ya da tedarikçisi olarak hizmet vermektedirler. Birçok yeni ürün bu küçük ölçekli üreticiler tarafından dışarıdan gelen finansman ile geliştirilmektedir. Şirketler kendi bünyelerinde bulunan araştırma ve geliştirme (AR-GE) birimlerinden daha az faydalanmaktadırlar. Bu nedenle üniversitelerde ileri bakan araştırmalar ve araştırma kurumlarının performansları önem kazanmaktadır. Bu bağlamda AB 'de kabul edilen Lizbon alan tarım makineleri araştırma enstitüsünün rolü büyüktür. Ayrıca küçük ve Stratejisi çerçevesinde Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)'larının % 3'ünü endüstriyel alanda yürütülecek Ar-Ge faaliyetlerine ayırmaktadırlar (AET, 2006).

AB'de endüstride karşılaşılan en önemli sorun üretilen tarım alet ve makine fiyatlarının maliyetlerinin yüksek olmasıdır. Bununla birlikte özellikle emeğin ucuz olmasından dolayı AB dışına taşınan tarım alet ve makine

üretiminde, ekipman parçalarının sahtelerinin yapılması AB pazarlarını olumsuz yönden etkilemektedir (Dryancour, 2011).

Global olarak her yıl üretilen toplam alet ve makine miktarının % 40'ından fazlası uluslararası piyasalar girmektedir. Bu nedenle özellikle gelişmiş ülkelerdeki teknolojik alet ve makine üretimi, coğrafyaya bağlı dağınık müşteri profili ve kullanılmış alet ve makineleri sahipleri ve satıcı arasında yaşanan keskin rekabet; ilgili piyasanın uluslararası rekabetini arttırmaktadır. Bütün bunlara ek olarak arz kanallarının karmaşıklığı ve yeterli koordinasyon içerisinde bulunmaması pazarın olumsuz yanlarıdır. Bu negatifliklerin ortadan kaldırılması, kaliteli ve iyi özellikli ürün üretiminin yanı sıra, iyi eğitilmiş satıcı ağı ve cesur fiyatlandırma ve promosyon tekniklerinin uygulanması gerekmektedir. Tarım alet ve makine üreticilerinin dünya piyasalarında zorlandıkları diğer bir konu dağıtım sorunlarıdır. Coğrafi yakınlık, servis ve satışların sürdürülmesindeki anahtar konu olmasının yanı sıra; özellikle yedek parça ve teknik desteğe erişimi sağlayacak güçlü bir servis ağı markanın imajı açısından önem kazanmaktadır. Son yıllarda otomotiv sektöründe de olduğu gibi tarım alet ve makine üreten şirketler birleşerek ortak üretim yapmaya başlamışlar ve servis, dağıtım ve pazarlama kanallarını arttırmışlardır. Örneğin, 1992 yılında Fiat ve Ford birleşerek New Holland adını almışlar ve ardından "Case" adlı başka bir büyük traktör firmasıyla birleşerek Case New Holland (CHN Global) adıyla dev bir traktör üreticisi olarak ortaya çıkmışlardır. Yine Japon "Kubota" ve İsveçli "Alfa Laval" gibi firmalar ABD ve dünyanın başka yerlerinde tesisler ve dağıtım şebekeleri kurmuşlardır. Son yıllarda sektörde yaşanan bu gelişmeler fiyat rekabeti ve büyük ölçekli talepleri karşılama konularında önemli avantajlar sağlamaktadır (EB, 2010).

Müşteriye satışlarda iyi finansman olanaklarının sağlanması dikkate alınması gereken diğer bir konu başlığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Büyük şirketlerin sahip oldukları finansal olanaklar ile toplam satış finansmanına ve perakende borçlanmaya gitmeleri bu şirketlerin pazar güçlerini arttırmaktadır. Bunun yanı sıra özellikle son yıllarda finansal sektörün devlet kontrolünden çıkarılması ve gerek gelişmiş gerekse de gelişmekte olan ülkelerde bilgi işleme olanaklarının gelişmesi alet ve makine pazarının gelişmesi açısından olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Kamu İktisadi Teşebbüsü niteliğinde Asya ve Latin Amerika'da bulunan şirketlerin iş yaratma ve teknoloji transferi yoluyla ulusal pazarlara erişebilen Batı firmalarıyla büyük ve ortak müteşebbis yatırımlara girmek zorunda kalması pazar geliştirmenin diğer bir pratiği olarak ortaya çıkmaktadır.

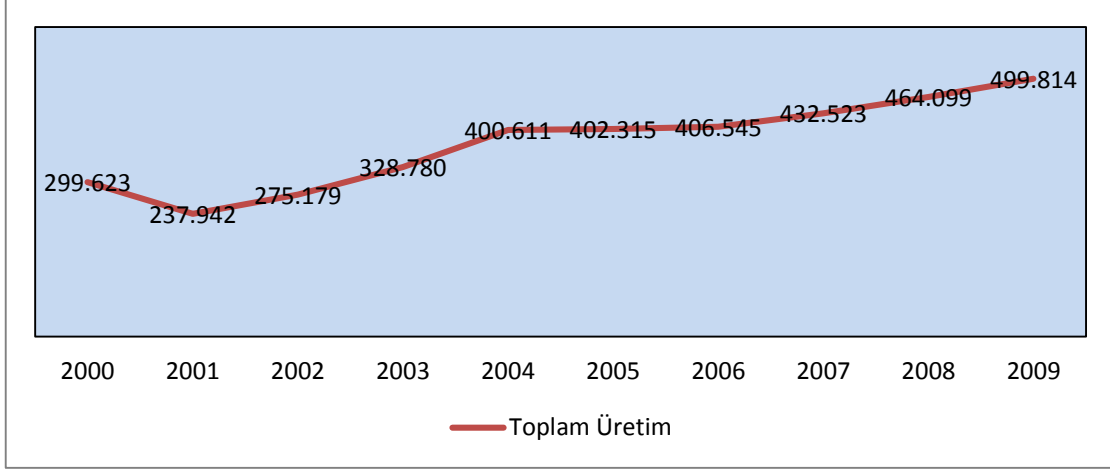
1.2.Sektörün Türkiye'deki Durumu

İstihdamda tarım sektörünün sahip olduğu duruma paralel olarak Türkiye'de Tarım Alet ve Makine sektöründe yaklaşık olarak 1000 adet üretici ve ithalatçı faaliyet göstermekte ve toplam 20.000 kişiden fazla kişiye istihdam

sağlanmaktadır. Sektör, traktör üretimi ve tarım alet ve makine üretimi olmak üzere 2'ye ayrılmıştır (EB 2010). Bunların yaklaşık 400 adedi kabul edebilecek ölçekte ve normlarda tarım makinesi imal etmekte olup (Ulusoy vd. 2012), sektör bilincine ulaşmış ve üretici firmaların 230 tanesi Türk Tarım Alet ve Makineleri İmalatçıları Birliği (TARMAKBİR) çatısı altında 1978'den beri örgütlenmişlerdir (İleri, 2012). Türkiye'de çok çeşitli tarım alet ve makine ürünleri üretilmektedir. Bu ürünler şunlardır: Tarım traktörleri, tek-akslı motorlu çapalar (motokültörler), motorlu biçme makineleri, toprak işleme ve tohum yatağı hazırlama makine ve ekipmanları; ekim, dikim makine ve ekipmanları, gübreleme makineleri; bitki koruma ve sulama için araç ve donanımlar; hasat makineleri ve ekipmanları, ürün harmanlama, kurutma, savurma, temizleme, sınıflandırma, işleme için makine ve ekipmanlar, hayvansal üretim için makine ve ekipmanlar, tarla ve bahçe üretimi için diğer makine ve ekipmanlar (Çakır, 2005).

Tarım iş Makineleri için imalat merkezleri 1998 verileriyle büyüklük sırasına göre İstanbul (91.967), Bursa (55.005), Manisa (48.821), Aydın (48.279), Konya (46.047); Ankara (40.804), Balıkesir (24.867) ve İzmir (24.331 adet) illeridir. İmalatta yerli bileşen oranı traktörde %90, tarım makinelerinin pek çoğunda ise %100'e ulaşmıştır (Çakır, 2005). Tarımsal makine sanayinde faaliyet gösteren ve traktör imalatı ile uğraşan firmalar dışında kalan firmalar bir dizi orta ölçekli firma hariç tutulmak kaydıyla genellikle küçük ölçekli işletmelerdir. Firmaların %56'sı 10 kişiden az işçi istihdam etmektedir (Çakır, 2005). Bu durum bir yandan küçük ve orta ölçekli sanayicilerin diğer büyük işletmeler gibi yüksek bedeller ödeyerek CE belgesi gibi ihracatın olmazsa olmaz koşulunu yerine getirmesi zorlaştırmaktadır; diğer yandan ülkemizde Tarım Alet ve Makinelerinin imalatına ağırlıklı olarak başka kaynaklardan taklit edilerek başlanmasına sebep olmaktadır. Tarım Makineleri imalatçıları üzerinde yapılan bir anket çalışmasına göre firmaların %78'i Ar-Ge çalışmalarının olmadığını, %57'si teknik eleman istihdam etmediğini beyan etmiştir (DPT, 2001). Firmaların yarısından çoğu teknik elemandan yoksundur. Büyük bir bölümünün ise, araştırma, geliştirme birimi ve bu konudaki çalışması yoktur. Buna rağmen, imalatçıların yenilik yapma eğilimleri son yıllarda yurt dışı fuarlara katılımı ve becerikli çiftçilerin feed-back desteği ile sürmektedir. Bazı firmalar pazarlama elemanlarını bu amaç için kullanmakta ve Makine kalitesini etkileyen bölge ve yöre taleplerini imalatlarına yansıtılmaktadır (DPT, 2001).

Türkiye'de 2009 yılına göre, 136 farklı tarım alet ve makine üretimi gerçekleştirilmekte olup, 2000 yılına göre toplam üretim %66 artarak 299.623 adet tarım alet ve makine sayısı 499.814'e ulaşmıştır. 2001 yılında Türkiye'de yaşanan kriz yine 2000 yılına göre tarım alet ve makine üretiminin %20 azalmasına neden olmuştur.(Şekil 1)

Şekil 1: Türkiye'nin yıllara göre Tarım Alet ve Makina Üretimi (Adet/Yıl)

Kaynak:TUGEM

2.Sektörde Kullanılan Alternatif Finansman Kaynakları

İşletmeler kimi zaman farklı finansal araçlara ihtiyaç duyabilmektedirler. Son yıllarda dünyada ve ülkemizde ticari, banka kredileri gibi araçlar dışında risk sermayesi, barter sistemi, leasing, factoring, forfaiting vb. yeni alternatif finansman kaynakları geliştirilmiştir. Ancak, ülkemizde bu sektörde aktif olarak çalışan birçok işletmemiz leasing, barter sistemi ve risk sermayesi sistemini kullanmaktadırlar.

2.1.Leasing (Finansal Kiralama)

Finansal kiralama, şirketlerin yatırımları doğrultusunda satın alacakları makine ve ekipmanların finansal kiralama şirketi tarafından satın alınarak, yatırımcıya orta ve uzun vadede sağlanan finansman kaynağıdır.

Leasing kiralayanın (lessor), üçüncü kişilerden satın aldığı malın kullanım hakkını, belirli bir süre sonunda fesih edilmemek üzere ve bir bedel karşılığı, kiracıya (lessee) bırakmasını öngören bir sözleşme biçiminde de tanımlanabilir. Ancak, leasing, kavramının çok geniş ve çeşitli işlemleri kapsıyor olması, tam bir tanım yapmayı hemen hemen imkânsız kılmaktadır. Leasing, uygulamada sözlük karşılığı olan yalın kira ya da ürün kirasından çok farklı anlamları ifade etmek için kullanılmaktadır. Finansal kiralama kavramı da, leasing'in sadece bir türünü ifade

etmektedir. Buna rağmen leasing denilince akla daha çok finansal kiralama gelmektedir. Finansal Kiralama Kanunu'na göre "Finansal Kiralama Sözleşmesi", kiralaayanın (lessor), kiracının (lessee) talebi ve seçimi üzerine üçüncü kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartı ile kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören bir sözleşmedir. Finansal kiralama mali açıdan, orta vadeli finansmana alternatif bir nitelik taşıyan bir finansman yolu, diğer bir deyişle, yatırımların kiralama yoluyla finansmanıdır. Hukuk açısından ise, kaynağını "kira" ve "mülkiyeti muhafaza kaydıyla taksitli satış" sözleşmelerinde bulur. Ancak, bu iki sözleşme de ülkemiz koşullarında, yatırımların iç ve dış finansmanını kiralama yoluyla sağlamayı özendirerek bir hukuksal yapıya sahip değildir (Demirel, 2008).

2.2.Barter Sistemi

Barter, İngilizce kökenli bir kelime olup, mal veya hizmetin takası (trampa edilmesi) anlamına gelmektedir. Taş devrinden beri uygulanarak günümüze kadar gelen tek ticaret ve finansman sistemi olarak bilinmektedir (Gürsoy, 1998). Barter, işletmelerin ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri para ödemedi satın alabilmelerini, aldıkları bu mal ve hizmetlerin bedelini de kendi ürettiği mal ve hizmetlerle ödeyebilmelerini sağlayan bir finansal sistem olarak tanımlanmaktadır (Erkan, 2000). Barter sisteminde çok sayıda mal ve hizmet ile çok sayıda firma bulunmaktadır. Mal ve hizmetlerin takasları birebir değil sistem içerisindeki üyeler arasında yapılmaktadır (Arslan ve Aykutlu, 1999).

Kriz dönemlerinde, finansal kaynakların kıt olması nedeniyle işletmelerin hatta ülkelerin, ellerindeki mevcut her türlü mal ve hizmetin kullanıma yönelik olarak oluşturdukları bu sistem sunduğu çeşitli avantajlarla, güvenilir bir finansman ve pazarlama aracı olarak son yıllarda dünya genelinde kullanılmaktadır (Günlü, 2000). Barter, diğer finansman tekniklerinden farklı olarak girdi maliyetini en aza indiren bir tekniktir. Çünkü barter sistemiyle finansman, mal ve hizmet alımında para ve paranın yükü olan faizle değil, mal ve hizmetle ödenmektedir. Bu açıdan faiz yüküyle karşı karşıya gelmek yoktur. Aynı mal veya hizmeti kredi yoluyla satın aldıklarında ise kullandıkları kredi oranına göre bir faiz yüküne katlanmak zorunda kalacaklardır. Barter sisteminde ise faiz yer almamaktadır (Arzova,2000). Barter'in firmalar açısından en önemli özelliği, hem pazarlama hem de ödeme ve finansman aracı olmasıdır. Bu nedenle firmaların barter'a olan ihtiyaç duyma nedenleri farklılık göstermekte olup barter sistemi, atıl kapasite, stok fazlası, ödeme ve nakit akışı sorunu ile finansman ve pazarlama sorunlarını gidermede bir çözüm olarak kullanılmaktadır (Sürmen ve Kaya:2001).

2.3.Risk Sermayesi

Risk sermayesi, risk sermayedarlarının yeni fikirler ya da teknolojiler üreten ve gelişme potansiyeli yüksek olan küçük ve orta boy işletmelere (KOBİ), edinecekleri pay karşılığında yaptıkları özkaynak veya özkaynak benzeri bir yatırım aracıdır, şeklinde tanımlanmaktadır (Yavuz, 2008). Risk sermayesi kullanımındaki amaç; girişim şirketi olarak ta ifade edilebilen gelişme potansiyeli ile birlikte rekabet üstünlüğü olan işletmelere uzun vadeli yatırım yapmak ve yatırım yapılan projenin sahip olduğu teknolojinin getireceği verimlilik artısından ortaya çıkacak karı elde etmektir. Bu tur amaçlarla yapılan yatırımlar, risk sermayesi yatırımı olarak ifade edilmektedir (Kuğu, 2004).

Risk sermayesi finansman yanında ekonomide hayati bir öneme sahip teknoloji transferini de sağlamaktadır. Böylece geliştirilmiş ürünlerin veya yöntemlerin ülke içinde yeniden bulunması çabaları ve eğilimi önlenmiş olmaktadır. Bunun sonucunda ülke içindeki Ar-Ge kapasiteleri ve bunlar için yapılan harcamaları diğer verimli alanlarda kullanma olanakları oluşmaktadır (Ark, 2002).

3.Araştırmanın Önemi, Kapsam, Yöntem ve Bulguları

Bu araştırmada Muş ili Malazgirt ilçesinde faaliyet gösteren firmaların finansal yapıları, finansal sorunları ve bunlara bağlı olarak sahip oldukları fonksiyonları ne kadar tanıdıkları ve kullandıklarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmaya konu olan tarım alet ve Makina üreticileri daha önceden Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan raporlarda adı geçen işletmelerden oluşmaktadır. Bununla birlikte Muş ili, Bulanık ve Malazgirt ilçelerinin sanayi sitelerinde yer alan ve kendileri ile iletişime geçilebilen işletmelerin de araştırmaya dâhil edilmesiyle toplam 15 işletme araştırma materyalini oluşturmuştur.

Burada hem işletmelerin finansal açıdan oluşturulan anket verilerinin hem de işletmelerin mali durumlarına ilişkin elde edilen verilerin bir değerlendirmesi yapılmıştır. Yapılan ankete ait olan sonuçlar işletmelerin finansal yapılarına ait bulgu ve değerlendirmeler, alt başlıklar halinde detaylı olarak grafik ve tablolar eşliğinde aşağıdaki biçimde sunulmuştur.

3.1.İşletmelerin Finansal Yapılarına Yönelik Değerlendirmeler

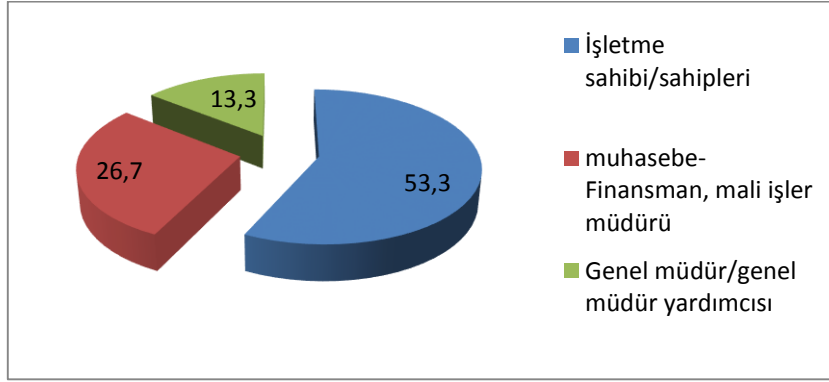
Kuruluş sermayesi kaynakları

İşletmelerin kuruluş sermayelerini kendi özkaynakları vasıtasıyla sağlamış oldukları görülmektedir. Bu oranın % 100 olması anket çalışmamıza dâhil olan bütün işletmelerin bu şekilde kurulduğunu ve kurulma aşamasında finans sıkıntı yaşamadıklarını yansıtmaktadır.

Finansman Kararları

İşletmelerin başarısında ya da başarısızlığında finansal kararların özel bir önemi vardır. Bu sebeple, finansman kararlarında etkinlik arttıkça; buna paralel olarak işletmelerin başarı oranı da artmaktadır. Ancak belirsizliğin ve değişimin hızla arttığı çağımızda finansal kararlarda etkinliği ve verimliliği arttırmak gittikçe zor olmaya başlamıştır. Bu zorluğun aşılması finansal açıdan gerekli olan ilkelerin ve kararların (yatırım kararları, finansal kararları, vb.) uygulanmasıyla ilgilidir. Bununla birlikte, bu kararların etkin bir şekilde verilmesi için; alanında uzman personelin işletmelerde istihdam edilmesi gerekir. Bugün birçok işletmenin sorunu da, yeterli eğitime sahip finans personelinin bulunmamasıdır.

Anket sonuçlarına göre Muş'ta faaliyet gösteren tarım alet ve makine üreticileri de aynı sorunla karşılaşmaktadır. Verilen yanıtlarda finans kararlarını veren organın "İşletme sahibi/sahipleri" olması bu alanda ciddi sorunlar olduğunu açıkça göstermektedir. Bu da bir kez daha çalışanların yeterli eğitimlerle desteklenmesi gerçeğini ortaya koymaktadır.

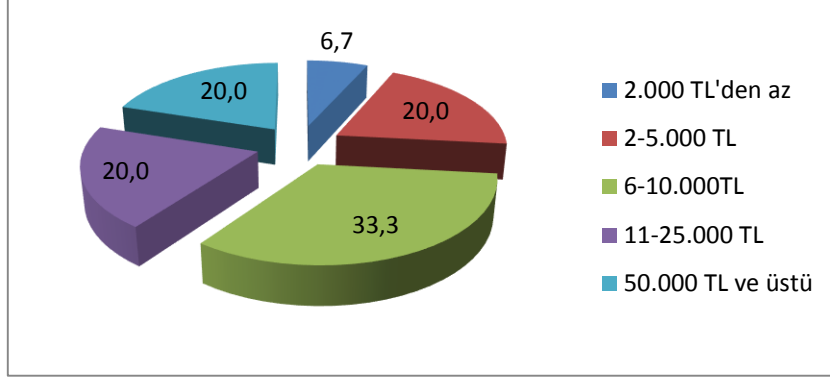
Şekil 2: *Finansman kararları*

İşletmelerde Elde Edilen Cirolar

İşletmeler kurulurken ve faaliyetlerini yerine getirirken devamlılık, büyüme, kâr elde etme gibi unsurları göz önüne alırlar. Bu açıdan bir işletmelerin öncelikli amaçlarından biri de kar elde etmek ve faaliyetlerini de buna göre şekillendirmektir. İşletmeler, daha az maliyete katlanarak daha yüksek kâr elde etmek içinse, haftalık, aylık ve yıllık cirolarını belirlemek zorundadır. Bu nedenle bütün maliyet kalemlerini ve gider kalemlerini de dikkate almalıdırlar.

Araştırma sonuçlarına göre işletmelerin aylık ciroları 6-10.000 TL'dir (%33.3). İşletmelerin %6.7 oranı ise, 50.000 TL ve üstü ciroya sahiptir. Bu açıdan, pazarlama satış ve dağıtım alanlarında işletmeler daha çok başarı elde

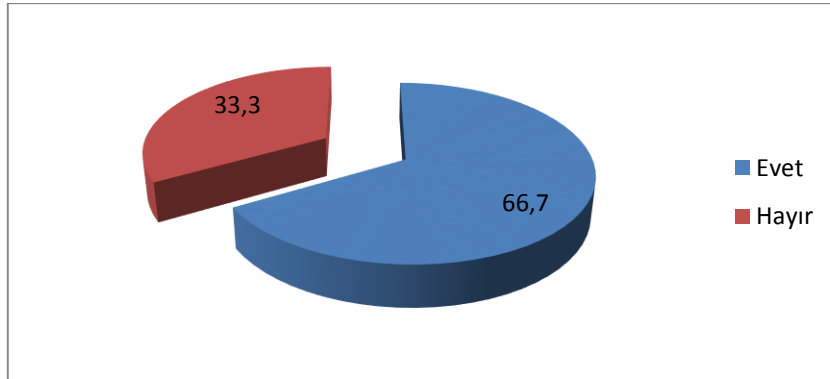
etmek zorundadırlar. Bu bağlamda işletmeler ciroları üzerine olumlu katkı sağlayacak çalışmalara ve düzenlemelere yönelmelidirler.

Şekil 3: İşletmelerde elde edilen cirolar

İşletmelerin Finansman Sorunları

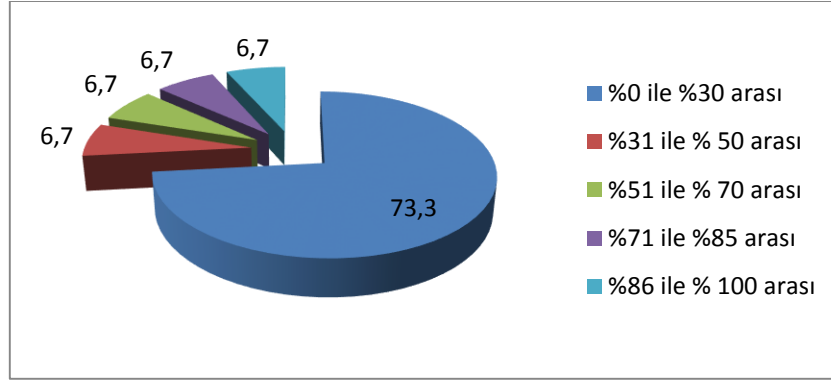
Günümüzde birçok işletme ciddi finansal sorunlarla karşı karşıya gelmektedir. Finansal sorunlar, yönetim ve organizasyondan kaynaklanan sorunlar; sermaye yapılarına ilişkin sorunlar; mali piyasalarla ilgili sorunlar ya da teşvik noktasında karşılaşılan sorunlar olarak sıralanabilir. Bu sorunlar, ülkemizde olduğu gibi, Doğu Anadolu bölgesinde de faaliyet gösteren birçok işletmede önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu veriyi doğrulayan diğer bir önemli bulgu da yapılan bu çalışmanın sonucudur.

Şekil 4: İşletmelerin finansman sorunları

Kredili Satışlar

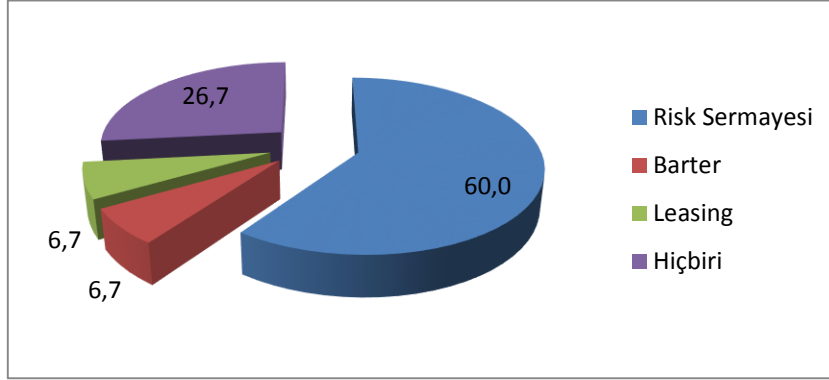
Ankete katılan işletmeler, hem kredili olarak satın almaya yönelmekte hem de ürünleri kredili satış yoluyla sunmaktadır. Çıkan veri sonucu, bu işletmelerin % 73.3 oranında kredili satış yaptığını göstermektedir.

Şekil 5: *Kredili satışlar*

İşletmelerin Kullandıkları Finansman Araçları

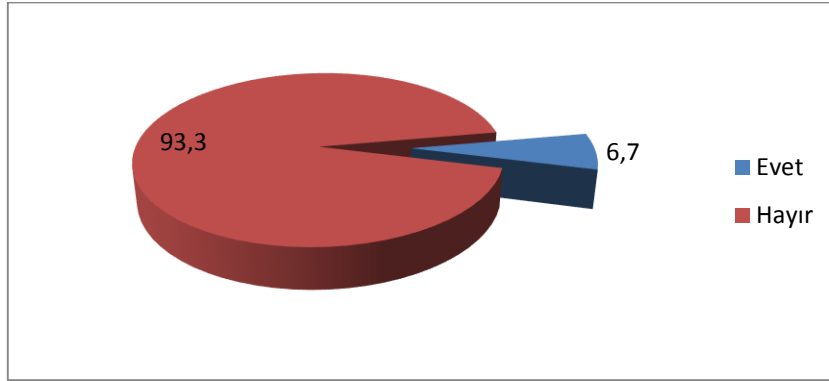
İşletmeler kimi zaman farklı finansal araçlara ihtiyaç duyabilmektedirler. Son yıllarda dünyada ve ülkemizde ticari, banka kredileri gibi araçlar dışında risk sermayesi, barter sistemi, leasing vb. yeni alternatif finansman kaynakları geliştirilmiştir. İşletmelerin bugüne değin kullandıkları alternatif finansman kaynakları incelendiğinde, % 60 oranında risk sermayesi birinci sırayı almakta, barter ve leasing sistemleri ise % 6,7'lik dilimde aynı oranda tercih edilmektedir. Risk sermayesinin yüksek oranda kullanılmış olması işletmelerimizin risk almaktan çekinmediklerini gösteren önemli bir bulgudur. İşletmelerin risk sermayesine yönelmelerindeki en etkin sebepler; uzun vadeli yatırım yapmaya istekli olmaları, yatırım yapılacak olan çalışmaların teknolojik verimliliklerini en yüksek düzeyde elde ederek kâr amacı gütmeleri gibi sebeplerdir. Leasing ve barter sisteminin düşük oranda kullanılmasının sebebi ise, yeterli finansal bilgiye sahip olmama, finansal bağlantıların zayıf olması ve takas sistemine uygun üretim faaliyetinin gerçekleşmemesi gibi sebepler gündeme gelmiştir. Katılım sağlayan birkaç firma ise alternatif finansman kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmamaktadır.

Şekil 6: İşletmelerin kullandıkları finansman araçları

İşletmelerin İhracat Durumları

Araştırma kapsamında ankete katılan işletmelerin ihracat ile ilgili durumları değerlendirildiğinde bu işletmelerden sadece 1 tanesinin ihracat yapmakta olduğu görülmektedir.

Şekil 7: İşletmelerin ihracat durumları

Kısa Vadeli Finansman Kaynaklarının Maliyetleri ve Kolay Sağlanmaları

İşletmeler bazen kısa vade bazen de orta ve uzun vade krediye ihtiyaç duyar. Bazen de aşağıda yer alan finansman kaynaklarına ihtiyaç duyarlar. İşletmelerde finansman kaynaklarının maliyeti ve sağlanabilirliğinin kolay mı zor mu olduğuna yönelik inceleme yapıldığında, değişkenler arasında en yüksek oranda değer yansıtan sonucun “banka kredisi” olduğu görülmüştür. Bu durum işletmelerin finansal sıkıntılarını gidermek için kullandıkları en önemli enstrüman olan banka kredisi sonucunu doğrular niteliktedir.

Tablo 1: Kısa vadeli finansman kaynaklarının maliyetleri ve kolay sağlanmaları

	Sonuçlar
Ticari kredi	3,27
Banka kredisi	3,73
Varlığa dayalı menkul kıymet	3,20

Kısa Vadeli Finansman Sorununun Nedenleri

Bölgede yer alan tarım makineleri işletmeleri ile yapılan çalışmada finansal açıdan daha çok kısa vadeli sorunlar yaşandığı ortaya çıkmıştır. Birçok işletme yetersiz işletme sermayesi sıkıntısı yaşamakta, harcanan giderleri iyi tespit edememekte, alternatif finansman kaynaklarıyla ilgili sorunlar yaşamaktadır.

Muş ilinde faaliyet gösteren tarım makineleri işletmelerinin de yaşadığı en önemli kısa vadeli sorunların başında “yetersiz işletme sermayesi”, ikinci sırada “üretim maliyetlerindeki artışlar”, üçüncü sırada ise “satış karlılığının düşük olması” yer almaktadır. Diğer sebeplerde belirtilen ancak çok fazla etkileyici olmayan sebepler içinde yer almaktadır.

Tablo 2: Kısa vadeli finansman sorunlarının nedenleri

	Sonuçlar
Yetersiz işletme sermayesi	4,71
Banka kredilerinin pahalı/faizlerin yüksek oluşu	3,57
Alacaklarımızı tahsilatta karşılaştığımız güçlükler	3,38
Satış karlılığının düşüklüğü	4,00
Banka kredisi sağlamada güçlükler	3,43
Önceden yapılan yatırımlara harcanan kaynaklar	3,50
Maliyetlerdeki artışlar	4,13

3.2. İşletmelerin Mali Durum Analizleri ve Mali Durumlarına Yönelik Değerlendirmeler

Bu bölümde firmaların geçmişe ait muhasebe bilgilerini, finansal kararlarda kullanılabilecek işletmenin geleceğine ilişkin bilgilere dönüştürebilmek için mali tablolar analizi ve yatırım geri dönüşüm analizleri yapılmıştır.

Proje kapsamında bulunan 15 adet firmadan analiz çalışması ile ilgili bilanço esasına göre defter tutan firmalardan 2006-2010 yıllarına ait Temel mali tabloları (Bilanço ve Gelir tabloları) istenmiş, işletme hesabı defteri tutan işletmelerden ise 2006-2010 yıllarına ait İşletme hesabı özeti bilgileri istenmiştir. Ayrıca henüz Gelir vergisi ve Kurumlar vergisi beyanname verme süreleri dolmadığı için 2011 yılına ait beyanı yapılmamış ama kesinleşmiş olan bilanço, gelir tablosu ve işletme hesabı özetleri firmalardan istenmiştir. Ayrıca işletmelerden 2006-2011 dönemlerine ait bilanço üzerinde gözüken ve gözükmeyen tüm hesaplarının yıl içerisindeki işleyişlerini görebilmek için detay mizanları istenmiştir. İşletme hesabı esasına göre defter tutan işletmelerin sadece gelir ve giderlerinden oluşan işletme hesabı özeti yanında bu işletmeler için aktif varlıklarının dağılımı, sermaye borç yapıları ve karlılık oranları analizi yapabilmek için güncel varlıkları (kasa, çek, senet, maddi duran varlıklar vs.) ve bu varlıkları elde ettikleri kaynakları (Satıcılar, borç senetleri vs) hakkında bilgiler istenmiştir.

Firmalardan bilanço esasına tabi olan 7 adet firmadan 2006-2011 arası kimi 6 yıl kimi 3 yıl olan mali tablolar ve çok az miktarda özet mizanlar teslim alınmıştır.

Firmalardan işletme esasına tabi olan 5 adet işletmeden 2006-2011 arası kimi 6 yıl kimi 3 yıl olan işletme hesabı özetleri teslim alınmıştır. Bu işletmelerden istenen varlık ve kaynak bilgileri ile ilgili bilgi alınamamıştır.

Firmaların Yüzde yöntemi ve oran analizlerinde kullanılmak üzere ülke çapında tarım makine üreticilerine ve diğer tüm ülke üreticilerine göre ne durumlarda olduklarını görebilmek adına TÜİK ve Maliyeden 2005-2011 yıllarına ait Tarım makine üreticilerinin ve Üretim firmalarının mali bilgileri istenmiştir. Bu bilgiler için TÜİK özel bilgi olduğu gerekçesiyle bilgi vermemiş, Maliyeden istenen bilgiye henüz cevap alınamamıştır.

Öncelikle Proje Muş Tarım Alet ve Makine Üretici işletmelerinin kümeleşmeleri ile ilgili olduğu için ve İşletmelerin analizlerinde Muş tarım makine üreticilerine göre ne durumda olduklarını görebilmek ve Muş tarım makinelerini bir bütün olarak inceleyebilme adına 7 adet Bilanço esaslı işletmenin Mali tabloları birleştirilerek Konsolide Bilanço ve Konsolide Gelir tablosu oluşturulmuştur. İşletmelerin tek tek analizlerinde Muş tarım makine üreticilerine ait konsolide tablolardan oluşturulan ortalamalara göre karşılaştırmalar yapılmış ve Muş tarım makine üreticileri yerine kısaltma yapılarak Muş ortalaması kullanılmıştır. Diğer 5 adet işletme hesabı defterinden de bir karşılaştırmalı konsolide işletme hesabı özeti adı altında tablo oluşturulmuş ve 5 işletme hesabı defteri adına sadece konsolide oluşturulan tablo analiz edilmiştir.

Geçmişe ait muhasebe bilgilerini finansal kararlarda kullanılabilir işletmenin geleceğine ilişkin bilgilere dönüştürmektir şeklinde belirtilen mali analizin temel amacından hareketle proje kapsamındaki firmaların muhasebe bilgileri ile oluşmuş başta konsolide oluşturulan mali tablo ve tek tek firmaların mali tabloları analiz edilerek firmaların mevcut durumları ve gelecekte karşılaşılabilecekleri olumlu ya da olumsuz durumları ile mali tablolarının hazırlanışı ve şekilleri analiz ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Çalışma ile ilgili olarak firma isimlerinin belirtilmemesi için işletme isimleri harflerle anılmış ve A işletmesi, B işletmesi...şeklinde işletmeler isimlendirilmiştir.

Analiz çalışmasına ilk olarak Konsolide oluşturulan tablolardan başlanıp tek tek firmalara ait tabloların sırasıyla Karşılaştırmalı tablolar analizi, Yüzde yöntemi analizi, eğilim analizi ve oran analizleri tablolar oluşturularak yapılmıştır.

Karşılaştırmalı tablolar analizi: İşletmelerin öncelikli olarak son iki yıl mali tablo kalemleri karşılaştırılmak ve ihtiyaç duyulduğunda ise bir önceki yılı da görebilmek amacıyla başta konsolide tablolar olmak üzere işletmelerin son üç yıllık temel mali tablolarının hareketli bazlı yöntemle göre karşılaştırmalı tabloları hazırlanarak analizleri yapılmıştır.

Yüzde yöntemine göre analiz: İşletmelerin temel mali tablolarının son dönem için yüzde yöntemine göre tabloları oluşturulmuş ve analiz edilmiştir.

Eğilim yüzdeleri (Trend) analizi: İşletmelerden alınan tüm dönemlere ait analizi uygun görülen temel mali tablo kalemlerine ait eğilim tabloları hazırlanmış ve analizleri yapılmıştır.

Oran Analizi: Bilanço esaslı defter tutan işletmeler için işletmelerin son yıllarına ait temel mali tablolarından analizi uygun görülen kalemler arasındaki ilişkileri analiz edilmek üzere uygun görülen temel mali tablo kalemlerinin ve uygun görülen devir hızlarının hesaplarına ait oranlar hazırlanmış ve analizleri yapılmıştır.

İşletme hesabına göre defter tutan beş adet işletme ile ilgili olarak bu işletmelerin işletme hesabı özetlerinden oluşturulan bir konsolide karşılaştırmalı işletme hesabı özeti tablosu oluşturulmuş ve tablo altına yıllık karlılık oranları da hesaplanarak bir tablo oluşturularak yıllar itibarıyla gelişme ve karlılıkları analiz edilmiştir. İşletme hesabı defter tutan işletmeler tek tek analiz edilmemiştir.

Tüm analizlerin sonunda genel olarak analiz değerlendirmeleri yapıp son kısımda ise öneriler yer almıştır.

Firmaların Konsolide Olarak Hazırlanmış Karşılaştırmalı Bilançosunun Analizi

MUŞ İLİNDE TARIM MAKİNELERİ ÜRETİMİ YAPAN FİRMALARIN FİNANSAL YAPISI
VE MALİ DURUM DEĞERLENDİRMESİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA

KONSOLİDE FİRMALAR KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU LANÇOSU

	2008	2009	2010	+/-MUTLAK FARK 2009-2008	+/-MUTLAK FARK 2010-2009	+/-ORANS. FARK 2009-2008	+/-ORANS. FARK 2010-2009
1 DÖNEN VARLIKLAR	1.286.824,85	1.333.198,55	1.775.270,52	46.373,70	442.071,97	3,60	33,16
10 Hazır Değerler	209.058,60	196.096,02	387.846,14	-12.962,58	191.750,12	-6,20	97,78
100 Kasa	40.262,54	55.972,44	89.774,29	15.709,90	33.801,85	39,02	60,39
101 Alınan Çekler	166.174,00	101.184,00	229.710,24	-64.990,00	128.526,24	-39,11	127,02
102 Bankalar	2.458,97	38.776,49	68.361,61	36.317,52	29.585,12	1.476,94	76,30
108 Diğer Hazır Değerler	163,09	163,09	0,00	0,00	-163,09	0,00	-100,00
12 Ticari Alacaklar	63.634,82	92.165,16	287.136,33	28.530,34	194.971,17	44,83	211,55
120 Alıcılar	63.634,82	92.165,16	177.343,64	28.530,34	85.178,48	44,83	92,42
121 Alacak Senetleri	0,00	0,00	88.668,00	0,00	88.668,00	---	---
127 Diğer Ticari Alacaklar	0,00	0,00	5.224,69	0,00	5.224,69	---	---
128 Şüpheli Ticari Alacaklar	0,00	0,00	15.900,00	0,00	15.900,00	---	---
13 Diğer Alacaklar	0,00	0,00	4.860,83	0,00	4.860,83	---	---
136 Diğer Çeşitli Alacaklar	0,00	0,00	4.860,83	0,00	4.860,83	---	---
15 Stoklar	978.640,13	964.255,68	919.421,79	-14.384,45	-44.833,89	-1,47	-4,65
150 İlk Madde ve Malzeme	18.585,15	91.423,83	87.566,47	72.838,68	-3.857,36	391,92	-4,22
151 Yan Mamüller	108.527,17	166.865,66	57.089,08	58.338,49	-109.776,58	53,75	-65,79
152 Mamüller	351.853,00	31.531,74	27.396,72	-320.321,26	-4.135,02	-91,04	-13,11
153 Ticari Mallar	353.300,50	665.499,95	238.333,75	312.199,45	-427.166,20	88,37	-64,19
159 Verilen Sipariş Avansları	146.374,31	8.934,50	509.035,77	-137.439,81	500.101,27	-93,90	5.597,42
17 Yıllara Yaygın İş. Ve On. Mal.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---
170 Yıllara Yaygın İş. Ve On. Mal.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---
18 Gel. Ayl. Ait Gel. Ve Gelir Tah.	1.448,70	8.891,26	714,12	7.442,56	-8.177,14	513,74	-91,97
180 Gelecek Aylara Ait Giderler	1.448,70	8.891,26	714,12	7.442,56	-8.177,14	513,74	-91,97
19 Diğer Dönen Varlıklar	34.042,60	71.790,43	175.291,31	37.747,83	103.500,88	110,88	144,17
190 Devreden KDV	28.549,59	69.157,32	145.953,47	40.607,73	76.796,15	142,24	111,05
191 İndirilecek KDV	2.814,08	0,00	0,00	-2.814,08	0,00	-100,00	---
193 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar	0,00	2.097,14	1.819,04	2.097,14	-278,10	---	-13,26
195 İş Avansları	0,00	0,00	27.518,80	0,00	27.518,80	---	---
198 Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar	2.678,93	535,97	0,00	-2.142,96	-535,97	-79,99	-100,00
2 DURAN VARLIKLAR	1.035.354,47	704.200,17	918.897,38	-331.154,30	214.697,21	-31,98	30,49
23 Diğer Alacaklar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---
231 Ortaklardan Alacaklar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---
25 Maddi Duran Varlıklar	1.015.876,43	704.200,17	918.897,38	-311.676,26	214.697,21	-30,68	30,49
250 Arazi ve Arsalar	75.000,00	75.000,00	0,00	0,00	-75.000,00	0,00	-100,00
253 Tesis, Makine ve Cihazlar	744.774,66	405.510,11	675.319,33	-339.264,55	269.809,22	-45,55	66,54
254 Taşınır	208.791,85	208.791,85	211.281,01	0,00	2.489,16	0,00	1,19
255 Demirbaşlar	76.123,01	103.711,30	101.303,54	27.588,29	-2.407,76	36,24	-2,32
257 Birikmiş Amortismanlar (-)	88.813,09	88.813,09	88.813,09	0,00	0,00	0,00	0,00
258 Yapılmakta Olan Yatırımlar	0,00	0,00	19.806,59	0,00	19.806,59	---	---
29 Diğer Duran Varlıklar	19.478,04	0,00	0,00	-19.478,04	0,00	-100,00	---
291 Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV	19.478,04	0,00	0,00	-19.478,04	0,00	-100,00	---
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	2.322.179,32	2.037.398,72	2.694.167,90	-284.780,60	656.769,18	-12,26	32,24
3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	1.233.862,63	851.550,43	843.511,58	-382.312,20	-8.038,85	-30,98	-0,94
30 Mali Borçlar	188.908,49	252.074,51	185.467,66	63.166,02	-66.606,85	33,44	-26,42
300 Banka Kredileri	188.908,49	252.074,51	185.467,66	63.166,02	-66.606,85	33,44	-26,42
32 Ticari Borçlar	240.869,41	195.057,81	350.638,12	-45.811,60	155.580,31	-19,02	79,76
320 Satıcılar	175.198,41	123.044,81	166.018,12	-52.153,60	42.973,31	-29,77	34,92
321 Borç Senetleri	65.671,00	72.013,00	184.620,00	6.342,00	112.607,00	9,66	156,37
329 Diğer Ticari Borçlar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---
33 Diğer Borçlar	595.442,38	341.111,04	9.369,72	-254.331,34	-331.741,32	-42,71	-97,25
331 Ortaklara Borçlar	574.968,63	339.887,29	115,97	-235.081,34	-339.771,32	-40,89	-99,97
335 Personelle Borçlar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---
336 Diğer Çeşitli Borçlar	20.473,75	1.223,75	9.253,75	-19.250,00	8.030,00	-94,02	656,18
34 Alınan Avanslar	110.812,43	0,00	118.019,69	-110.812,43	118.019,69	-100,00	---
340 Alınan Sipariş Avansları	110.812,43	0,00	118.019,69	-110.812,43	118.019,69	-100,00	---
36 Ödenecek Vergi ve Diğer Yüküml.	41.496,02	55.963,01	106.793,57	14.466,99	50.830,56	34,86	90,83
360 Ödenecek Vergi ve Fonlar	7.557,81	458,84	6.894,77	6.435,93	-93,93	1.402,65	-93,93
361 Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	33.938,21	55.504,17	79.842,42	21.565,96	24.338,25	63,54	43,85
368 Vadesi Geçmiş Ert. veya Takstitlendirilmiş	0,00	0,00	20.056,38	0,00	20.056,38	---	---
37 Borçve Gider Karşılıkları	39.609,39	5.948,22	-3.805,98	-33.661,17	-9.754,20	-84,98	-163,99
370 Dönem Karı Vergi ve Diğer Yük. Karş.	7.075,37	5.948,22	16.327,66	-1.127,15	10.379,44	-15,93	174,50
371 Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yük. (-)	0,00	0,00	20.133,64	0,00	20.133,64	---	---
379 Diğer Borçve Gider Karşılıkları	32.534,02	0,00	0,00	-32.534,02	0,00	-100,00	---
38 Gelecek Aylara Ait Gel. Ve Gid. Taah.	0,00	149,40	0,00	149,40	-149,40	---	-100,00
381 Gider Tahakkukları	0,00	149,40	0,00	149,40	-149,40	---	-100,00
39 Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	16.724,51	1.246,44	77.028,80	-15.478,07	75.782,36	-92,55	6.079,90
391 Hesaplanan KDV	16.724,51	1.246,44	77.028,80	-15.478,07	75.782,36	-92,55	6.079,90
4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	378.537,57	270.927,54	335.507,54	-107.610,03	64.580,00	-28,43	23,84
40 Mali Borçlar	138.540,00	85.420,00	150.000,00	-53.120,00	64.580,00	-38,34	75,60
400 Banka Kredileri	138.540,00	85.420,00	150.000,00	-53.120,00	64.580,00	-38,34	75,60
42 Ticari Borçlar	202.357,54	185.507,54	185.507,54	-16.850,00	0,00	-8,33	0,00
420 Satıcılar	185.507,54	185.507,54	185.507,54	0,00	0,00	0,00	0,00
421 Borç Senetleri	16.850,00	0,00	0,00	-16.850,00	0,00	-100,00	---
43 Diğer Borçlar	37.640,03	0,00	0,00	-37.640,03	0,00	-100,00	---
431 Ortaklara Borçlar	37.640,03	0,00	0,00	-37.640,03	0,00	-100,00	---
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI	378.537,57	270.927,54	335.507,54	-107.610,03	64.580,00	-28,43	23,84
5 ÖZKAYNAKLAR	709.779,12	914.920,47	1.515.148,78	205.141,35	600.228,31	28,90	65,60
50 Ödenmiş Sermaye	542.662,28	665.659,74	1.123.730,08	122.997,46	458.070,34	22,67	68,81
500 Sermaye	386.000,00	411.000,00	886.000,00	25.000,00	475.000,00	6,48	115,57
502 Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları	156.662,28	254.659,74	237.730,08	97.997,46	-16.929,66	62,55	-6,65
52 Sermaye Yedekleri	60.000,00	80.000,00	197.900,00	20.000,00	117.900,00	33,33	147,38
529 Diğer Sermaye Yedekleri	60.000,00	80.000,00	197.900,00	20.000,00	117.900,00	33,33	147,38
54 Kar Yedekleri	27.197,90	27.277,63	28.616,85	79,73	1.339,22	0,29	4,91
540 Yasal Yedekler	2.080,90	2.160,63	3.499,85	79,73	1.339,22	3,83	61,98
542 Olağanüstü Yedekler	25.117,00	25.117,00	25.117,00	0,00	0,00	0,00	0,00
57 Geçmiş Yıllar Karları	60.987,15	64.719,47	102.637,84	3.732,32	37.918,37	6,12	58,59
570 Geçmiş Yıllar Karları	60.987,15	64.719,47	102.637,84	3.732,32	37.918,37	6,12	58,59
58 Geçmiş Yıllar Zararları (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---
580 Geçmiş Yıllar Zararları (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---
59 Dönem Net Karı (Zararı)	18.931,79	77.263,63	62.264,01	58.331,84	-14.999,62	308,12	-19,41
590 Dönem Net Karı	18.931,79	77.263,63	62.264,01	58.331,84	-14.999,62	308,12	-19,41
591 Dönem Net Zararı (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	---	---
PASİF KAYNAKLAR TOPLAMI	2.322.179,32	2.037.398,44	2.694.167,90	-284.780,88	656.769,46	-12,26	32,24

Konsolide bilanço analizinde aktif toplamındaki 2009-2010 dönemine ait yüzde 32,24 lük bir artış söz konusu olup bu artış yani varlıklardaki artışın sebebi borçlanma mı yoksa sermayeden mi olduğu önem arz etmektedir. Mutlak tutar olarak 656.769,18 TL lik bir artış olduğu gözükmekte olan aktiflerdeki artışın büyük bir çoğunluğunun 600.228,31 TL ile öz kaynaklardaki yüzde 65,60'a tekabül eden kısımdan karşılandığı gözükmektedir. Bu artışın 458.070,34 TL sinin sermaye artışından geri kalan kısımları ise 140.000 civarındaki kısmı ise kar ve yedeklerden karşılandığı gözükmekte olup varlıklardaki artışın borç ile değil büyük bir çoğunluğunun öz kaynak ile karşılandığı gözükmektedir.

Dönen varlıklardaki yüzde 33,16'lık ve mutlak olarak 442.071.97 TL'lik artış üretim firmalarından oluşan konsolide rakamların dönen varlıklar açısından net satışlarda da 2010-2011 yılına bir artış olmaması nedeniyle yüksek bir artış olduğu söylenebilir. Dönen varlıklardaki en yüksek artışların Hazır değerler, Ticari alacaklar ve Diğer dönen varlıklar grubunda olduğu görülmektedir.

Hazır değerler grubunda yüzde 97,78 lik bir artışın olması neredeyse hazır değerlerin ikiye katladığını göstermekte olup en yüksek artışın alınan çeklerde olduğu gözükmektedir. Çek ile yapılan satış ve daha önce senetli alacağı olmayan firmaların 2010 yılında da senetli satış yapması ile firmaların satışta zorlanmadıklarına yorumlanabilse de gelir tablosunda net satışların 2009-2010 yılında azalmış gözükmesi, firmaların açık hesap satışı azaltıp evraklı satış yapmaya yönelmesinden kaynaklanabileceğini düşündürmektedir.

Kasa tutarı yüzde 60,39 artmış ve banka yüzde 76,30 artmıştır. Mutlak değer olarak bakıldığında kasa ve banka tutarları toplam 63.000 TL civarında bir artış göstermiştir. Konsolide bilanço 6 firmadan oluştuğu için bu mutlak rakamın yüksek bir rakam olup olmadığı ya da günlük ihtiyaçları karşılayabilecek bir rakam olup olmadığı hakkında bir şey söyleyemeyecek olup firmalar tek tek bazda incelendiğinde daha net bilgi verilebilecektir. Toplamda 63.000 TL lik artış stoklarda azalış olurken atıl duran bir nakit görüntüsü vermektedir.

Net satışlarda azalış olurken ticari alacaklardaki 2009-2010 döneminde yüzde 211 lik bir artışın olması satışlarda zorlandığını bunun sebeplerinden birinin daha önce söylendiği gibi 2010 yılında çek ve senetli satışların başlatılması göstermektedir. İkincisi ise belgeli satışların başlamasına rağmen açık hesap satışların azalmayıp yüzde 92 lik artış göstermesidir. 2008-2009 dönemine baktığımız zaman Net satışlardaki yüzde 69 artışa karşın ticari alacaklarda da yüzde 44,83 artış olması, yüksek miktarda artan satışa karşın ticari alacakların azalarak arttığı görülmektedir. Firmalar 2008 yılına göre 2009 yılında daha rahat satış yapmış olup 2009 yılına göre 2010 yılında satışta zorlanmışlar ve 2009 yılına göre net satışlarda düşüş meydana gelmiştir.

Dönen varlıklar içerisindeki diğer bir artış kalemi ise diğer dönen varlıklar grubunda olmuş olup, neredeyse tamamının grup içerisindeki devreden KDV kalemindeki artıştan kaynaklandığı gözükmektedir. Devreden KDV artışı stok artışından kaynaklanabileceği gibi sektörde indirimli oran KDV söz konusu olduğu için (Tarım makineleri için hammadde vs. alışlar için KDV oranı % 18 olup satış için ise % 8 olmasından kaynaklandığı) düşünülse de işletmeler indirimli oran KDV iadesi olarak bu devreden KDV'lerini iade alabilirler.

MUŞ İLİNDE TARIM MAKİNELERİ ÜRETİMİ YAPAN FİRMALARIN FİNANSAL YAPISI
VE MALİ DURUM DEĞERLENDİRMESİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA

Duran varlıklar grubunda 2008-2009 yılında % 31,98 azalış ile 2009-2010 yılında % 30,49 oranında bir artış olması her ne kadar aynı oranlarda bir azalış ve artış gözüküyor gibi gözükse de mutlak değer olarak bakıldığında 2009 yılında 331.154,30 TL'lik bir azalışa karşın 2009 yılında 214697.21 TL 'lik bir artış olması 2008 yılına göre 2010 yılında duran varlıklar kaleminde 117.000 TL civarında bir azalış olduğunu göstermektedir. 2009 yılında ki özellikle de Tesis, makine ve cihazlar kalemindeki azalış yenileme maksadıyla satışı gösterse de bu satış ile ilgili bilanço öz kaynak kalemlerinde yenileme fonu ayrılmamış gözükmektedir. Yenileme fonuna alınmaması ve 2009 yılında Maddi duran varlık satışı ile ilgili bir gelirin olmaması amortisman ayrılmamış olan maddi duran varlıkların satıldığını göstermekte olup gelir oluşmadığının bir göstergesi olmuştur. 2010 yılı duran varlıklar grubuna bakıldığında 2008 yılı duran varlıklar kaleminin de altında olan bir tutar olması üretim firmalarından oluşan konsolide bilançoya göre firmaların üretimlerinin azalmış olabileceğini düşündürmektedir.

Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar grubundaki 2008-2009 yılındaki % 30,98 oranındaki düşüş vadesi 1 yıl ve altında olan borçların azaltıldığını gösterirken 2009-2010 yılında firmaların kısa vadeli borçlarında artış veya azalış göstermemeleri hatta firmaları likidite açısından önemli güçlüklerle sokabilecek en önemli kalemlerden mali borçlarda % 26,42 lik bir azalma olması firmaların özellikle mali borçlarını ödemediği ve mali borçlarını azalttığını göstermekte ve likidite açısından firmalar için olumlu yorumlanabilmektedir. Kısa vadeli yabancı kaynaklar içerisinde bulunan diğer borçlar grubundaki ortaklara borçlar kalemi kredili alış yapamamanın ya da firmaların satıcılar karşısında zorlandığının bir göstergesi olarak düşünülebilecek bir durum olmasına karşın firmalar 2009 yılında ortaklara borçlar kaleminin büyük bir çoğunluğunun % 40,89'luk kısmını 2010 yılında ise neredeyse tamamını ödemiş ve ihtiyaç duyulan fon yarısı açık hesap yarısı senetli olarak ticari alacaklardan temin edilmiştir. Bu şekilde temin ise firmaların son dönemde satıcılardan daha rahat alış yapabildiklerini göstermektedir.

Kaynaklar içerisindeki özellikle geri ödenmesi gerekmeyen daha doğrusu nakit olarak ödenmesi gerekmeyen Alınan Sipariş Avansları kaleminin mutlak değer olarak 2010 yılında 118019,69 TL artması firmanın henüz mal satmadan tahsilat yaptığını göstermekte olup firmanın piyasada tutunduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilmekle birlikte, varlıklar içerisinde 2010 yılında büyük bir artış yapan alınan çekler kalemi alınan sipariş avansları ile oluşmuş olduğu düşünülürse ve uygulamada çeklerde de vade olduğu düşünülür ve çeklerin de çok uzun vadeli olması söz konusu ise alınan siparişlerin artışı her ne kadar iyi olsa da likidite açısından olumsuz düşünülebilir.

Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler kalemindeki 2009-2010 yılındaki % 90,83 lük artış ve mutlak değer olarak bakıldığında Ödenecek sosyal güvenlik kesintilerindeki 24338,25 TL lik artış ve 2010 ödenecek sosyal güvenlik kesintilerindeki 79.842,42 TL ve Vadesi ertelenmiş ve taksitlendirilmiş borçlar kalemindeki 20056,38 TL firmalar için yapılan ihale ve resmi işlere girmelerine engel olması söz konusu olabilir. Üstelik firmalara ait 387000 TL civarında hazır değerleri dururken firmalar için ileride sıkıntılar oluşturabileceğini düşündürmektedir.

Pasifte yer alan Borç ve gider karşılıkları grubu içerisindeki Dönem karı vergi ve diğer yas.yük.karş kaleminin muhasebe tekniği açısından Gelir tablosu içerisindeki aynı ad altındaki kalem ile aynı olması gerekirken yıllar itibariyle bakıldığında bu kalemlerin bir birlerinden farklı olduğu görülmektedir. Ayrıca Dönem karının peşin ödenen vergi ve

diğ yük.(-) hesabının bu hesaptan düşük ya da bu hesaba eşit olması gerekirken 2010 yılında borç ve gider karşılıklarının – 3.805,98 TL olduğu gözükmektedir. Peşin ödenen vergilerin dönem karı vergi ve diğer yas. Yük.karşılığını aşan kısmının 193 peşin ödenen vergi ve fonlar kısmında daha sonraki dönemlerde iade alınmak üzere kayıtlarda olması muhasebe tekniği açısından dikkate alınmamıştır.

Konsolide oluşturulmuş bilanço gruplarından hesaplanan KDV kaleminden oluşan Diğer kısa vadeli yabancı kaynaklar grubu ise muhasebe tekniği açısından dönem sonlarında indirilecek ve hesaplanan KDV lerin mahsup edilerek devreden KDV olması durumunda 190 devreden KDV'ye ödenecek KDV olması durumunda ise 360 Ödenecek vergi fonlar hesabına alınması gerekmekte iken hesaplanan KDV kaleminde tüm dönemler de özellikle de son dönemde yani 2010 yılında yüksek miktarda 77.028,80 TL hesaplanan KDV olması 2010 yılı devreden KDV 14935,47 TL kısmının bir kısmının mahsup işleminin yapılmamış olabileceğini ya da KDV beyannamesinde beyan edilen KDV rakamlarının muhasebe kayıtlarına alınmamış olabileceğini göstermektedir.

Uzun vadeli yabancı kaynaklarda 2009-2010 yılı % 23,84 lük bir artışın olması firmalar açısından uzun vadeli borç bulabilme açısından kredibilitelerinin olduğunu yani borçlanabilme imkanlarının olduğunu göstermekte olup mutlak olarak 64.580 TL lik artışın Duran Varlıklardaki 214.697,21 TL lik artışın bir kısmını karşıladığını göstermektedir. Uzun vadeli yabancı kaynaklar içerisinde bulunan ve son iki yılda değişim göstermeyen Ticari borçlardaki 185.507,54 TL lik ticari borçların bulunması firmaların 2008 yılında almış oldukları en az üç yıllık veresiye alış olduğunu ve bu kadar uzun vadeli alış yapabilmış olmaları ise 2008 yılında piyasa da rahat bir şekilde uzun vadeli borçlanabildiklerini göstermektedir. Ayrıca 2009 ve sonrasında ticari borç kalemlerini de bir artış olmaması firmaların uzun vadeli açık hesap borçlanamadıklarının bir göstergesi de olabilir.

Öz kaynaklarda 2009-2010 yılına % 65 ,60lık bir artış bir bölümü 475000 TL lik kısmı sermaye artışı ve 117900 TL lik sermaye yedekleri olarak gözükmektedir. Artırılan sermaye ve diğer öz kaynak kalemlerindeki artış ile 600.228,31 TL artış gösteren öz kaynaklar kaleminin 214.697,21 TL olan duran varlıkların finansında kullanıldığı geriye kalan büyük bir kısmın uzun vadeli borçlar da dikkate alınarak hazır değerlerde kullanıldığını düşündürmektedir. Üretim işletmelerinden oluşan konsolide bilançomuzun öz kaynak ve uzun vadeli borçlanmadan elde edilen fonların büyük kısmının dönen varlıklarda ve özellikle de hazır değerlerde kullanılmış gözükmesi atıl duran fonların varlığını düşündürmektedir. Dönen varlıklarda bulunan hazır değerlerin yeni maddi duran varlıklara yatırım yapma öncesinde bekletildiği düşünülürse firma açısından gelecekte yatırım yapılacağı ve firmanın verimliliğine katkıda bulunacağı söylenebilir.

2009 yılı bilanço öz kaynak kalemlerinden Geçmiş yıl karları ile Dönem net karı kalemlerinin toplamı olan yaklaşık 142.000 TL gözükürken 2010 yılında geçmiş yıl karlarının 102637,84 TL gözükmesi 1339,22 TL Yasal yedekler dikkate alındığında yaklaşık 38.000 TL civarında ortaklara kar dağıtımını yapıldığını ve artırılan sermayeye ilave edildiğini göstermektedir.

MUŞ İLİNDE TARIM MAKİNELERİ ÜRETİMİ YAPAN FİRMALARIN FİNANSAL YAPISI
VE MALİ DURUM DEĞERLENDİRMESİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA

**Firmaların Konsolide Olarak Hazırlanmış Karşılaştırmalı Gelir Tablosu
Analizi**

KONSOLİDE FİRMALAR KARŞILAŞTIRMALI AYRINTILI GELİR TABLOSU

	2008	2009	2010	+/-MUTLAK FARK 2009-2008	+/-MUTLAK FARK 2010-2009	+/-ORANS. FARK 2009-2008	+/-ORANS. FARK 2010-2009
A-BRÜT SATIŞLAR	1.256.856,15	2.143.275,38	1.931.918,77	886.419,23	-211.356,61	70,53	-9,86
1-Yurt İçi Satışlar	1.252.576,68	2.134.088,68	1.918.881,84	881.512,00	-215.206,84	70,38	-10,08
2-Yurt Dışı Satışlar	0,00	0,00	12.669,36	0,00	12.669,36	----	----
3-Diğer Gelirler	4.279,47	9.186,70	367,57	4.907,23	-8.819,13	114,67	-96,00
B-SATIŞ İNDİRLİMLERİ (-)	8.828,72	32.624,20	12.824,07	23.795,48	-19.800,13	269,52	-60,69
1-Satıştan İndirimler (-)	8.828,72	32.624,20	12.824,07	23.795,48	-19.800,13	269,52	-60,69
C-NET SATIŞLAR	1.248.027,43	2.110.651,18	1.919.094,70	862.623,75	-191.556,48	69,12	-9,08
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	1.037.986,84	1.830.965,07	1.620.257,63	792.978,23	-210.707,44	76,40	-11,51
1-Satılan Mamüller Maliyeti (-)	735.455,00	671.623,79	1.119.554,13	-63.831,21	447.930,34	-8,68	66,69
2-Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	280.256,84	1.159.341,28	500.703,50	879.084,44	-658.637,78	313,67	-56,81
3-Satılan Hizmet Maliyeti (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	----	----
4-Diğer Satışların Maliyeti (-)	22.275,00	0,00	0,00	-22.275,00	0,00	-100,00	----
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	210.040,60	279.686,11	298.837,07	69.645,51	19.150,96	33,16	6,85
E-FAALİYET GİDERLERİ	141.423,17	185.342,58	182.474,00	43.919,42	-2.868,58	31,06	-1,55
1-Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	----	----
2-Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	0,00	704,24	4.485,38	704,24	3.781,14	----	536,91
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	141.423,17	184.638,34	177.988,62	43.215,18	-6.649,72	30,56	-3,60
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	68.617,43	94.343,53	116.363,07	25.726,10	22.019,54	37,49	23,34
F-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR	24.606,85	29.641,08	1.837,02	5.034,23	-27.804,06	20,46	-93,80
5-Konusu Kalmayan Karşılıklar	24.606,85	0,00	0,00	-24.606,85	0,00	-100,00	----
10-Faaliyetlerle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Karlar	0,00	29.641,08	1.837,02	29.641,08	-27.804,06	----	-93,80
G-DİĞER FAAL. OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR(-)	0,00	0,00	325,52	0,00	325,52	----	----
2-Karşılık Giderleri (-)	0,00	0,00	325,52	0,00	325,52	----	----
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	72.073,81	40.772,58	29.854,17	-31.301,23	-10.918,41	-43,43	-26,78
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	72.073,81	40.772,58	29.854,17	-31.301,23	-10.918,41	-43,43	-26,78
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	21.150,47	83.212,03	88.020,40	62.061,56	4.808,37	293,43	5,78
I-OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	618,63	0,00	0,00	-618,63	0,00	-100,00	----
2-Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	618,63	0,00	0,00	-618,63	0,00	-100,00	----
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	0,00	0,00	1.153,26	0,00	1.153,26	----	----
2-Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)	0,00	0,00	1.153,26	0,00	1.153,26	----	----
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	21.769,10	83.212,03	86.867,14	61.442,93	3.655,11	282,25	4,39
K-DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞ.(-)	3.862,81	0,00	17.275,65	-3.862,81	17.275,65	-100,00	----
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	17.906,29	83.212,03	69.591,49	65.305,74	-13.620,54	364,71	-16,37

Konsolide firmalara ait Karşılaştırmalı Gelir tabloları incelendiğinde, Brüt ve Net satışların 2008-2009 yıllarında % 70 civarlarında arttığı gözükmektedir. 2009-2010 yılı artış değerlerine bakıldığında brüt satışlarda % 9,86 lık bir azalma ve Net satışlarda da Brüt satışlara yakın bir oranda % 9,08 azalma olduğu görülmektedir. Satışlarda 2009'a göre 2010 yılında artış gözükmemesi 2010 yılında geliştirilen yeni belgeli satış stratejisinden kaynaklandığı düşünülebilir. Eğer firmalar piyasaya göre gerek firmalar bazında gerekse üretmiş oldukları mamüllerde etkili ise bu belgeli satış ile firmalar satışlarda düşük artışlar ile likidite problemi çekmeden daha fazla stok devir ederek karlılığını artırabilir. Eğer firmalar piyasada gerek firma ya da marka olarak gerek ise mamül olarak etkin değiller ise likiditeyi kuvvetlendirmeye çalışmalarını nedeniyle ileriki yıllarda satış kayıplarının olması beklenebilir.

Satışlardaki çok ufak düşmeye karşın Satış indirimleri grubunda tek kalem olan satıştan iadeler kaleminin % 60,69 gibi yüksek bir oranda düşmesi firmaların kalite probleminin olmadığını ya da azalttığını göstermekte ve firma açısından olumlu olduğunu göstermektedir.

Firmaların 2009-2010 yılında satışlarında çok düşük düzeyde azalış olmasına karşın Satışların maliyetlerinde çok yüksek miktarda düşüş olması 2009 yılına göre 2010 yılında daha fazla brüt satış karının olmasına sebep olmuştur. Bu da firmaların

maliyetlerini yüksek miktarda düşürdüğünü göstermektedir. Satışların maliyetindeki düşüş kalitenin düşürülmesi nedeniyle olmuş ise ileriki dönemlerde iadeler ve iskontoların olmasını ve uzun dönemde ise satışların azalmasına sebep olabilecek bir durumdur. Firmaların maliyetlerinin düşmesine karşın iadelerin azalması kaliteden öden vermeyip maliyet azaltıcı yeni tekniklerin yada ölçek ekonomisi kullanılarak maliyetlerin azaltıldığını göstermektedir. Satışların ne kadarının ticari mal ne kadarının da mamül satışı olduğu gözükmediği için satışların maliyetinin ticari mallar maliyetinden mi yoksa mamüller maliyetinden mi olduğu bilinmemektedir. Satılan ticari mallar maliyetindeki 658.637,78 TL lik azalma ve Satılan Mamüller maliyetindeki 447930,34 TL'lik artış işletmelerin ticari mal satışından daha çok mamül satışlarına yöneldiklerini göstermektedir.

2009-2010 yıllarında Faaliyet giderleri satış ile paralellik göstererek artış göstermemiş çok küçük % 1,55 seviyesinde bir azalma göstermiştir. Faaliyet giderlerinde dikkati çeken iki husus gözükmekte konsolide oluşturulan gelir tablosu kalemleri içerisinde hiç Ar-ge harcamasının olması ve pazarlama satış ve dağıtım giderlerinin çok küçük düzeyde sifıra yakın değerlerde olması dikkati çekmektedir. Esas kar olarak da tanımlanabilen Faaliyet karı

2009 yılında gerçekleşen diğer gelir ve karların 2010 yılında olmaması yada çok düşük seviyelerde olması bilanço üzerindeki mali borçlarda ki azalmaya paralel olarak finansman giderlerinin % 26,78 lik ve 10918,41 TL lik azalma olmuş ve faaliyet karında % 23,34 lük artış olmasına karşın Olağan kar artışında azalışa sebep olarak olağan kar artışı % 5,78 bir artış ile 2009 yılına göre 4808,37 TL mutlak artış göstermiştir, mutlak rakam olarak da oransal olarak da olağan karın düşük seviyede bir artış göstermesine sebep olmuştur.

2009 yılında tüm firmaların gelir tablosu içerisinde Dönem Karı vergi ve diğer yasal yük. Karşılığı göstermemesi ve 2010 yılında 17.275,65 TL lik bir karşılık gösterilmesi ile Dönem net karında 2009 yılına göre 2010 yılında % 16,37 lik bir azalış göstermiştir. Vergi öncesi karda pozitif bir artış varken % 4,39 vergi sonrası dönem net karında % 16,37 azalış olması her ne kadar vergi ve yasal yükümlülükler karşılığından olsa da işletme ilgilileri açısından olumsuz olarak görülecektir.

MUŞ İLİNDE TARIM MAKİNELERİ ÜRETİMİ YAPAN FİRMALARIN FİNANSAL YAPISI VE MALİ DURUM DEĞERLENDİRMESİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA

Firmaların Konsolide Olarak Yüzde Yöntemine Göre Hazırlanmış Bilançosunun Analizi

KONSOLİDE FİRMALAR YÜZDE YÖNTEMİNE GÖRE HAZIRLANMIŞ BİLANÇOSU

	2010	GRUP TOP GÖRE	GENEL TOP GÖRE
1 DÖNEN VARLIKLAR	1.775.270,52	100,00	65,89
10 Hazır Değerler	387.846,14	21,85	14,40
100 Kasa	89.774,29	5,06	3,33
101 Alınan Çekler	229.710,24	12,94	8,53
102 Bankalar	68.361,61	3,85	2,54
108 Diğer Hazır Değerler	0,00	0,00	0,00
12 Ticari Alacaklar	287.136,33	16,17	10,66
120 Alıcılar	177.343,64	9,99	6,58
121 Alacak Senetleri	88.668,00	4,99	3,29
127 Diğer Ticari Alacaklar	5.224,69	0,29	0,19
128 Şüpheli Ticari Alacaklar	15.900,00	0,90	0,59
13 Diğer Alacaklar	4.860,83	0,27	0,18
136 Diğer Çeşitli Alacaklar	4.860,83	0,27	0,18
15 Stoklar	919.421,79	51,79	34,13
150 İlk Madde ve Malzeme	87.566,47	4,93	3,25
151 Yarı Mamüller	57.089,08	3,22	2,12
152 Mamüller	27.396,72	1,54	1,02
153 Ticari Mallar	238.333,75	13,43	8,85
159 Verilen Sipariş Avansları	509.035,77	28,67	18,89
17 Yıllara Yaygın İnş. Ve On. Mal.	0,00	0,00	0,00
170 Yıllara Yaygın İnş. Ve On. Mal.	0,00	0,00	0,00
18 Gel. Ayl. Ait Gid. Ve Gelir Tah.	714,12	0,04	0,03
180 Gelecek Aylara Ait Giderler	714,12	0,04	0,03
19 Diğer Dönen Varlıklar	175.291,31	9,87	6,51
190 Devreden KDV	145.953,47	8,22	5,42
191 İndirilecek KDV	0,00	0,00	0,00
193 Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	1.819,04	0,10	0,07
195 İş Avansları	27.518,80	1,55	1,02
198 Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar	0,00	0,00	0,00
2 DURAN VARLIKLAR	918.897,38	100,00	34,11
23 Diğer Alacaklar	0,00	0,00	0,00
231 Ortaklardan Alacaklar	0,00	0,00	0,00
25 Maddi Duran Varlıklar	918.897,38	100,00	34,11
250 Arazi ve Arsalar	0,00	0,00	0,00
253 Tesis, Makine ve Cihazlar	675.319,33	73,49	25,07
254 Taahhütler	211.281,01	22,99	7,84
255 Demirbaşlar	101.303,54	11,02	3,76
257 Birikmiş Amortismanlar (-)	88.813,09	9,67	3,30
258 Yapılmakta Olan Yatırımlar	19.806,59	2,16	0,74
29 Diğer Duran Varlıklar	0,00	0,00	0,00
291 Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV	0,00	0,00	0,00
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI	2.694.167,90		100,00
3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	843.511,58	100,00	31,31
30 Mali Borçlar	185.467,66	21,99	6,88
300 Banka Kredileri	185.467,66	21,99	6,88
32 Ticari Borçlar	350.638,12	41,57	13,01
320 Satıcılar	166.018,12	19,68	6,16
321 Borç Senetleri	184.620,00	21,89	6,85
329 Diğer Ticari Borçlar	0,00	0,00	0,00
33 Diğer Borçlar	9.369,72	1,11	0,35
331 Ortaklara Borçlar	115,97	0,01	0,00
335 Personele Borçlar	0,00	0,00	0,00
336 Diğer Çeşitli Borçlar	9.253,75	1,10	0,34
34 Alınan Avanslar	118.019,69	13,99	4,38
340 Alınan Sipariş Avansları	118.019,69	13,99	4,38
36 Ödenecek Vergi ve Diğer Yüküml.	106.793,57	12,66	3,96
360 Ödenecek Vergi ve Fonları	6.894,77	0,82	0,26
361 Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	79.842,42	9,47	2,96
368 Vadesi Geçmiş Ert. veya Taksitlendirilmiş	20.056,38	2,38	0,74
37 Borç ve Gider Karşılıkları	-3.805,98	-0,45	-0,14
370 Dönem Karı Vergi ve Diğer Yas.Yük.Karş	16.327,66	1,94	0,61
371 Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi ve Diğ Yük. (-)	20.133,64	2,39	0,75
379 Diğer Borç ve Gider Karşılıkları	0,00	0,00	0,00
38 Gelecek Aylara Ait Gel. Ve Gid Taah.	0,00	0,00	0,00
381 Gider Tahakkukları	0,00	0,00	0,00
39 Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	77.028,80	9,13	2,86
391 Hesaplanan KDV	77.028,80	9,13	2,86
4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	335.507,54	100,00	12,45
40 Mali Borçlar	150.000,00	44,71	5,57
400 Banka Kredileri	150.000,00	44,71	5,57
42 Ticari Borçlar	185.507,54	55,29	6,89
420 Satıcılar	185.507,54	55,29	6,89
421 Borç Senetleri	0,00	0,00	0,00
43 Diğer Borçlar	0,00	0,00	0,00
431 Ortaklara Borçlar	0,00	0,00	0,00
5 ÖZKAYNAKLAR	1.515.148,78	100,00	56,24
50 Ödenmiş Sermaye	1.123.730,08	74,17	41,71
500 Sermaye	886.000,00	58,48	32,89
502 Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları	237.730,08	15,69	8,82
52 Sermaye Yedekleri	197.900,00	13,06	7,35
529 Diğer Sermaye Yedekleri	197.900,00	13,06	7,35
54 Kar Yedekleri	28.616,85	1,89	1,06
540 Yasal Yedekler	3.499,85	0,23	0,13
542 Olağanüstü Yedekler	25.117,00	1,66	0,93
57 Geçmiş Yıllar Karları	102.637,84	6,77	3,81
570 Geçmiş Yıllar Karları	102.637,84	6,77	3,81
58 Geçmiş Yıllar Zararları (-)	0,00	0,00	0,00
580 Geçmiş Yıllar Zararları (-)	0,00	0,00	0,00
59 Dönem Net Karı (Zararı)	62.264,01	4,11	2,31
590 Dönem Net Karı	62.264,01	4,11	2,31
591 Dönem Net Zararı (-)	0,00	0,00	0,00
PASİF KAYNAKLAR TOPLAMI	2.694.167,90		100,00

Aktif toplamının % 65,89'luk kısmının Dönen varlıklardan % 34,11 lik kısmının ise Duran varlıklardan oluşması konsolide bilançonun ticaret işletmesi olması durumunda normal bir oran olarak algılanacaktı. Fakat analize konu olan firmaların işteğal konuları büyük bir çoğunlukla Tarım makineleri imalatı olduğu için üretim işletmesi olan firmalara ait duran varlık oranının % 60'ların üzerinde olması arzulanırdı. Aktif toplamının % 34,11 inin Duran varlıklarda olması yetersiz maddi duran varlıkların bulunması yada atıl duran dönen varlıkların varlığı ile açıklanabilir.

Dönen varlıkların yüzdelerine göre dağılımına baktığımızda en büyük oranın % 51,79 ile yani dönen varlıkların yarısının stoklarda olması ile yüklü miktarlarda stok mevcudu olduğu görülmektedir. 509035,77 TL Mutlak değer olarak ve Dönen varlıkların % 28,67 lik kısmı ise Verilen sipariş avansları kaleminde gözükmektedir. Neredeyse toplam dönen varlıkların dörtte birinden fazla olan sipariş avansları üretim işletmelerinin duran varlıklarını geliştirmek yerine stoklarda artışa gideceğini göstermektedir. Bu şekilde stokların çok yüklü miktarlarda olması atıl stokların olabileceğini göstermekte ve ayrıca firmaların gerek depolama gerekse finansal yönlerden yüksek miktarlarda stoklama maliyetlerine girebileceğini düşündürmektedir.

Üretim işletmelerinden oluşan konsolide bilanço içerisinde hammadde, Yarı mamüller ve mamüller kalemlerinin toplamda yüzde 7-8'ler civarında olması ise firmaların muhasebe kayıtlarında bu kayıtlar yerine ticari mal girişi yapıldığını düşündürebilmekle birlikte üretim işletmeleri açısından ticari mal stoklarına göre çok düşük düzeylerde olduğu açık bir şekilde gözükmektedir.

Dönen varlıklar içerisinde hazır değerlerin % 21,85 olarak dönen varlıkların beşte birinin, toplam aktiflerin ise %14,4 yaklaşık altıda birinin hemen nakde çevrilebilir değerlerden oluştuğu gözükmekte buradan hareketle konsolide bütçe içerisindeki hazır değerler grubunda atıl kalan değerlerin olduğu yorumu getirilebilir. Banka ve nakitlerin dışında alınan çekler kaleminin uygulamada vadeli olduğu düşünülerek bu hazır değerlerin dönen varlıklar içerisinde % 8 seviyelerinde olduğu söylenebilirse de mutlak değer olarak 6 firmanın toplam nakit ve banka değerlerinin 170.000 TL seviyesinde olması yine de günlük ihtiyaçları karşılamanın ötesinde atıl bekletilen değerler olarak düşünebilir.

Dönen varlıklar grubunun % 16,17 lik kısmını ise ticari alacaklar oluşturmakta ve bu ticari alacakların büyük bir kısmının dönen varlıkların % 10 toplam aktiflerin yüzde 6,58 lik kısmının açık hesap alacaklardan oluşması firmanın satın alımlarda ciro ederek kullanamayacağı yada bankalara teminat vererek nakde çeviremeyeceği bir tutarın olduğunu göstermektedir.

Dönen varlıklar grubunun % 5 lik kısmının senetli alacaklardan oluşması ve alınan çekler ile birlikte dönen varlıkların yaklaşık % 18 lik kısmının evraklı alacaklardan oluşması firmaların satın alımlarda ciro ederek kullanabileceği yada banka kanalı ile nakde çevirebileceği düşünüldüğünde firmalar için borç ödeme yükünü azaltacaktır.

Diğer dönen varlıklar grubunun aktif toplamının % 6,51 dönen varlıkların da % 9,87 oluşturması devreden KDV'den kaynaklanmakta olup bu kısmın indirimli oran KDV satıştan kaynaklanmış olması durumunda bu KDV'lerin iade alınmaması yada bekletilmesi firmalar açısından olumsuz yorumlanacaktır. Ayrıca eğer firmalarının yüklü miktarda stok bulundurmalarından kaynaklanıyorsa bu yüksek miktarlarda KDV bu da

MUŞ İLİNDE TARIM MAKİNELERİ ÜRETİMİ YAPAN FİRMALARIN FİNANSAL YAPISI
VE MALİ DURUM DEĞERLENDİRMESİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA

atıl duran stok ve buna bağlı depolama maliyetleri, finans maliyetleri ve bunların üzerine boşa bekletilen devreden KDV ile sonuçlandığı düşünülerek firmalar açısından olumsuz değerlendirilecektir.

Kaynaklar kısmına baktığımız zaman Öz kaynaklar kaleminin % 56,24 seviyesinde olarak geriye kalan yabancı kaynakların % 44'ler seviyesinde olması alacaklıların alacaklarını tahsil etmede öz kaynakların büyük miktarda garantör olduğunu göstermekle kaynakların dağılımında olumlu olarak gözükmektedir.

Dönen varlıkların aktif toplamının % 65,89 olduğu konsolide bilanço için kısa vadeli yabancı kaynakların toplam kaynakların % 34,11 olması neredeyse kısa vadeli borçlara karşı iki kat dönen varlık olduğunu göstermekte dolayısıyla yüklü miktarda net işletme sermayesinin olduğunu göstermektedir.

Kısa vadeli yabancı kaynaklar içerisinde Mali borçların % 21,99 seviyelerinde olması yaklaşık kısa vadeli borçların beşte birinin mali borç olması işletmenin net çalışma sermayesinin yüksek iken böyle bir faiz yükünün altına girmesinin gerekli olup olmadığını düşündürmektedir. Diğer taraftan mali borçlar süresi belirli olan borçlardır ve mali borçlar ile birlikte ticari borçlar içerisindeki senetli borçları birlikte ele almak gerekir. Mali borçlar ve senetli borçlar toplamı kısa vadeli yabancı kaynakların yüzde 44 seviyelerinde toplam kaynakların ise % 14 seviyelerindedir. Bu oranlar yüksek olmakla birlikte işletmenin net çalışma sermayesinin yüksek olması nedeniyle olumsuz likidite açısından olumsuz görülmemekle birlikte yüksek miktarda hazır değeri olan işletmeler açısından gereksiz faiz ve vade yükü anlamına gelebilmektedir.

Kısa vadeli yabancı kaynakların % 19,68 açık hesap borçlardan oluşmakta olup firmalar açısından satıcılar karşısında kredilerinin olduğunun bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Kaynakların % 4,38 ini Alınan sipariş avansları firmaların nakit olarak ödenmesi gerekmeyen bir kaynak olduğu ve firmaların satış öncesi avans alabildikleri açısından çok önemli bir kalemdir.

Kısa vadeli yabancı kaynaklar içerisindeki % 12,66 lık ödenecek vergi ve diğer yükümlülükler günü gelmemiş yükümlülükler için ise firmalar açısından olumsuz görülmemekle birlikte genel itibariyle bu tarz ödemeler takip eden ay ödenmesi gerektiği için bir aylık bir vadesi olduğu düşünülebilir. Yani Kısa vadeli yabancı kaynaklar için vadesi bir yıl altı borçlar denilirken sanki vadesine bir yıl varmış gibi düşünülürken özellikle bu kalem vadesine 1 ay olan kalemlerden olduğu düşünülebilir. Buradan hareketle Kısa vadeli yabancı kaynaklar kaleminin % 12,66 Ödenecek vergi ve yasal yükümlülüklerinin ertesi ay ödenecek yükümlülüklerden oluştuğu ve firmaların likiditesini bir ay içerisinde azaltacağını düşünebilir. Diğer taraftan özellikle Ödenecek sosyal güvenlik kesintilerinin % 10 seviyesinde ve mutlak rakam olarak 79.842,42 TL seviyesinde olması vadesi geçmiş bir sosyal güvenlik yükü olduğunu düşünebilir. Buda firmalar açısından gereksiz gecikme zamları ve resmi işlerde ihale vs. firmalar açısından ihalelere girememe gibi sonuçlara götürebilir ve firmaların bu tarz yükümlülüklerini yerine getirmemeleri dönem içerisinde likidite problemleri yaşadığını düşünebilmektedir.

Kısa vadeli yabancı kaynaklar içerisinde son kalem olarak gözüken Hesaplanan KDV % 9,13 lük oran ise indirilecek KDV ile dönem sonlarında mahsup yapılması gereken KDV nin mahsup yapılmadığını göstermektedir.

Uzun vadeli yabancı kaynaklar içerisinde % 44,71 Mali borçlar (Banka Kredileri) ve % 55,29 ise Ticari borçlar olması firmaların uzun dönem borçlanabildiğini, mali piyasada ve özellikle ticari piyasada kredisinin olduğunu göstermektedir.

Öz kaynaklar içerisinde % 74,17 ile ödenmiş sermaye ve 13,06 ile sermaye yedeklerinden oluşan % 87 lik sermaye ve yedekleri kısmı ödenmesi gerekmeyen kalemler olduğu için Diğer yabancı kaynaklar için garanti oluşturmaktadır. Geriye kalan öz kaynakların % 10 u toplam kaynakların ise yaklaşık % 7'sine tekabül eden geçmiş yıl karları ile dönem karı kar ortaklara dağıtılması durumunda bile öz kaynakları toplam kaynaklar içerisinde % 50 seviyelerine çekecek olup firmayı alacaklılar açısından sıkıntıya sokmayacak bir düzeye indirecektir. Dağıtılmayıp otofinansman yolu ile kullanılmasında ise firmanın verimliliğine katkıda bulunacaktır.

Firmaların Konsolide Olarak Yüzde Yöntemine Göre Hazırlanmış Gelir Tablosu Analizi

KONSOLİDE FİRMALAR YÜZDE YÖNTEMİNE GÖRE HAZIRLANMIŞ AYRINTILI GELİR TABLOSU

	2010	DİKEY YÜZDELERİ
A-BRÜT SATIŞLAR	1.931.918,77	100,67
1-Yurt İçi Satışlar	1.918.881,84	99,99
2-Yurt Dışı Satışlar	12.669,36	0,66
3-Diğer Gelirler	367,57	0,02
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	12.824,07	0,67
1-Satıştan İadeler (-)	12.824,07	0,67
C-NET SATIŞLAR	1.919.094,70	100,00
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	1.620.257,63	84,43
1-Satılan Mamüller Maliyeti (-)	1.119.554,13	58,34
2-Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	500.703,50	26,09
3-Satılan Hizmet Maliyeti (-)	0,00	0,00
4-Diğer Satışların Maliyeti (-)	0,00	0,00
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	298.837,07	15,57
E-FAALİYET GİDERLERİ	182.474,00	9,51
1-Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	0,00	0,00
2-Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	4.485,38	0,23
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	177.988,62	9,27
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	116.363,07	6,06
F-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR	1.837,02	0,10
5-Konusu Kalmayan Karşılıklar	0,00	0,00
10-Faaliyetlerle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Karlar	1.837,02	0,10
G-DİĞER FAAL. OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)	325,52	0,02
2-Karşılık Giderleri (-)	325,52	0,02
H-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	29.854,17	1,56
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	29.854,17	1,56
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	88.020,40	4,59
I-OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	0,00	0,00
2-Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	0,00	0,00
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	1.153,26	0,06
2-Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)	1.153,26	0,06
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	86.867,14	4,53
K-DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞ. (-)	17.275,65	0,90
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	69.591,49	3,63

MUŞ İLİNDE TARIM MAKİNELERİ ÜRETİMİ YAPAN FİRMALARIN FİNANSAL YAPISI
VE MALİ DURUM DEĞERLENDİRMESİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA

Net satışların 100 kabul edilerek hazırlanmış olduğu yüzdelere göre hazırlanmış gelir tablosunun analizinde Brüt satışların 100,67 olması dolayısıyla Satış indirimlerinin de 0,67 olması satış indirimlerinin çok düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Tabloya bakıldığında satış indirimleri içerisindeki bu düşük seviyenin sadece satış iadelerinden oluştuğu gözükmekte ve firmaların satış sonrası iskonto yapmadıkları gözükmektedir. Satış iskontolarının olmaması firmaların satış sonrası sıkıntılarla karşılaşmadığına yorumlanabilir. Satışların maliyeti 84,43 ile çok yüksek gözükmekte ve burada esas olan ilk olarak faaliyet karı oluşturabilecek bir kara yeterli miktarda brüt satış karı olmasına yetecek düzeyde karın olması son olarak da dönem net karı oluşturacak yeterlilikte Brüt satış karının olması ortaklara dağıtılacak net karın belirlenmesinde ve işletmenin faaliyetlerini devam ettirmesinde önem arz etmektedir. Dolayısıyla Satışların maliyeti 100 den ne kadar az olursa diğer bir deyişle Brüt satış karı ne kadar yüksek olursa firma için olumlu olacaktır. Yüzde yöntemine göre hazırlanmış bilanço ve gelir tabloları dikey analiz olduğu için sektör ve tüm firmalar ile karşılaştırmaya imkan verdiği için firmaların kalem bazda neresinde olduğunu da gösterebilecektir. Sektöre ait mali bilgilere ulaşılmadığı için böyle bir karşılaştırma yapılamayacak olup firmaların temel tablo kalemleri kendi içerisinde analiz edilecektir. Faaliyet giderlerinin net satışların yüzde 9,51'i olması yüksek gözükmeyle birlikte % 6,06 faaliyet karı oluşmasını sağlamıştır. Faaliyet giderleri içerisinde en fazla dikkati çeken 6 adet üretim işletmelerinden oluşan konsolide gelir tablosu içerisinde hiç Ar-ge giderinin olması ve Pazarlama giderlerinin neredeyse sıfır düzeylerinde olması, bu giderlerin ya hiç yapılmadığı yada bu giderlerin genel yönetim giderleri veya üretim giderleri kalemleri içerisinde kayıt edildiğini düşündürmektedir.

Faaliyet karından sonra yüzdelere göre hazırlanmış tabloda dikkati çeken bir diğer oran ise finansman giderleri içerisinde yüzde olarak 1,56'lık ve mutlak değer olarak 29854,17 TL'lik Kısa vadeli borçlanma giderleri kalemidir. Bu miktar vergi öncesi karın 6,09 olmasına engel olarak 4,53 olmasına sebep olmuştur. Aradaki farkı yüzde olarak hesaplırsak $1,56 / 6,09 = 0,256$ yani % 25,6 oranında azaltmıştır ki firmaların varlıklarının % 15'i seviyesinde hazır değerlerinde yüklü miktarda tutar varken bu yüksek miktarda finans yükü düşündürücü gelmektedir. Diğer bir durum ise firmaların uzun vadeli mali borçları varken bunlar ile ilgili uzun vadeli finansman giderleri kaleminde herhangi bir tutar olmamasıdır. Konsolide gelir tablosu firmalara ait tabloların birleşiminden oluştuğu için borçlar bir veya birkaç firmaya hazır değerler de başka bir ve birkaç firmaya ait olacağını da unutmamak gerekir.

Sonuç olarak 2010 yılı için konsolide firmalara ait yüzdelere göre hazırlanmış gelir tablosuna baktığımız zaman net satışların yüzde 3,63'ü net kar elde edildiği görülmektedir. Satış oranına göre düşük bir seviyede gözükmekte olan bu oranı diğer rasyoların uygulanarak hisse başına yada sermayeye ne kadar kar dağıtıldığına bakmakta da fayda olacaktır. Bu kısım ise rasyolar ile ilgili analizde daha ayrıntılı ele alınacaktır.

Firmaların Konsolide Olarak Eğilimlerine Göre Hazırlanmış Tablolarının Analizi

KONSOLİDE FİRMALAR EĞİLİM YÜZDELERİ

	2006	2007	2008	2009	2010
DÖNEN VARLIKLAR	100	100	104	108	143
DURAN VARLIKLAR	100	279	293	199	260
DÖNEN VARLIKLAR	100	100	104	108	143
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	100	161	144	99	98
STOKLAR	100	133	174	172	164
Ticari Borçlar	100	86	63	54	76
Maddi Duran Varlıklar	100	284	293	203	265
ÖZKAYNAKLAR	100	131	192	248	410
A-BRÜT SATIŞLAR	100	179	161	274	247
C-NET SATIŞLAR	100	183	164	277	252
C-NET SATIŞLAR	100	183	164	277	252
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	100	180	170	300	265
Ticari Alacaklar	100	70	21	30	95
C-NET SATIŞLAR	100	183	164	277	252
STOKLAR	100	133	174	172	164
C-NET SATIŞLAR	100	183	164	277	252

2006 yılı baz alınarak hazırlanmış olan tablolara bakıldığında ilk olarak Dönen varlıklar- Duran varlıklara ait eğilim yüzdelerine bakıldığında üretim firmalarına ait veriler olduğu için duran varlıkların dönen varlıklardan daha yüksek oranda arttığı görülmektedir ve bu da üretim işletmeleri açısından olumlu gözükmemektedir. Dönen varlık –duran varlık eğilimleri incelenirken 2009 yılında duran varlıklar kaleminde büyük bir düşüş olduğu daha sonra 2010 yılında ise tekrar yaklaşık 2008 seviyelerine geldiği görülmektedir bu da firmaların duran varlıklar içerisinde yenilmeye gittiklerine yorumlanabilir.

Dönen varlıklar – Kısa vadeli Yabancı kaynaklar eğilimlerine bakıldığında ilk dönemlerde kısa vadeli yabancı kaynakların arttığı dolayısıyla ilk dönemlerde net işletme sermayesinin azaldığını ama son yıllarda ise baz yıla göre kısa vadede yabancı kaynakların azaldığı ve dönen varlıkların ise artış gösterdiği görülmekte ve bu da firmaların likiditeleri ve kısa vadeli borçlarını karşılayabilmeleri açısından olumlu görülmektedir.

Stoklar –Ticari Borçlar eğilimlerine baktığımız zaman stokların artış trendinde ticari borçların azalış trendinde olduğu görülmekte ve buda firmaların borçlanma yapmadan veya daha çok borçlanmadan stoklarını arttırabildiklerini göstermektedir.

Maddi Duran varlıklar – Özkaynaklar kalemlerinin eğilimlerine bakıldığı zaman özkaynakların daha yüksek oranda arttığı ve hatta arttırılan maddi duran varlıklardan daha yüksek oranda artması ise dönen varlıklarda da öz kaynakların kullanıldığını göstermektedir.

Brüt satışlar – Net satışlar eğilimlerinde yaklaşık aynı oranlarda bir artışın olması satış indirimlerinde dönemler itibariyle fazla bir değişikliklerin olmadığını göstermektedir.

Net Satışlar ve Satışların Maliyeti kalemlerinin eğilim yüzdelerine bakıldığı zaman yaklaşık birbirlerine yakın oranlarda arttıkları görülmekte ve uzun dönemlerdeki eğilimlerinin bir birlerine yaklaşık olmaları satışların maliyetlerinin hem artmadığını hem de azaltılmadığını göstermektedir.

Ticari alacaklar – Net satışlar eğilimlerine bakıldığında Ticari alacakların öncelikle çok yüksek oranlarda düşüş göstermesi sonraki yıllarda ise baz döneme yakın bir oranda olması buna karşılık ise net satışların 252 gibi bir rakama yükselmesi firma açısından artan satışların ticari alacaklarla değil nakit yada alınan çekler kanalıyla yapıldığını göstermektedir. Ayrıca ticari alacakların azalması alacak devir hızının yükselmesine dolayısıyla firmalar açısından karlılığı getireceğine yorumlanabilir.

Stoklar – Net satışlar eğilimlerine bakıldığında net satışlardaki artış miktarının biraz altında stoklarında mutlaka artış göstermesi arzulanır. Net satışlar kalemi son yılda 252 olurken stoklar kaleminin de 164 seviyelerinde olması stok – net satışlar eğilimi açısından olumlu yorumlanabilir.

Firmaların Konsolide Hazırlanmış Mali Tablolarına Ait Oran Analizleri

KONSOLİDE FİRMALAR ORAN ANALİZLERİ

KONSOLİDE FİRMALAR LİKİDİTE DURUMUNUN ANALİZİNDE KULLANILAN ORANLAR

CARİ ORAN = DÖNEN VARLIKLAR / KVKY

2009	2010
1,57	2,10

LİKİDİTE ORANI (ASİT TEST ORANI) =
(HAZİR DEĞERLER+MENKUL KIYMETLER+ALACAKLAR) / KVKY-ALINAN AVANSLAR

2009	2010
0,22	0,81

NAKİT ORANI (DİSPONİBİLİTE ORANI) =
(HAZİR DEĞERLER+MENKUL KIYMETLER) / KVKY-ALINAN AVANSLAR

2009	2010
0,11	0,46

KONSOLİDE FİRMALAR FİNANSAL YAPI ANALİZİNDE KULLANILAN ORANLAR (KALDIRAÇ ORANLARI)

YABANCI KAYNAKLARIN AKTİF TOPLAMINA ORANI (KALDIRAÇ ORANI) =
TOPLAM YABANCI KAYNAKLAR / TOPLAM VARLIKLAR (AKTİFLER) x 100

2009	2010
55,09	43,76

ÖZ KAYNAKLARIN AKTİF TOPLAMINA ORANI =
ÖZ KAYNAKLAR / TOPLAM VARLIKLAR (AKTİFLER) x 100

2009	2010
44,91	56,24

MADDİ DURAN VARLIKLARIN ÖZ KAYNAKLARA ORANI =
MDV NET/ ÖZ KAYNAKLAR x 100

2009	2010
111,03	46,48

KONSOLİDE FİRMALAR FAALİYET ORANLARI

STOK DEVİR HIZI = SATIŞLARIN MALİYETİ / ORTALAMA STOK

2009	2010
1,88	1,72

STOKLARIN STOKTA KALMA SÜRESİ GÜN = 365 / STOK DEVİR HIZI
STOKLARIN STOKTA KALMA SÜRESİ AY = 12 / STOK DEVİR HIZI

2009	2010
GÜN 193,7	GÜN 212,2
AY 6,4	AY 7,0

TİC. ALACAK DEVİR HIZI = NET SATIŞLAR / ORTALAMA TİC. ALACAKLAR

2009	2010
6,77	2,53

ORTALAMA TAHSİLAT SÜRESİ GÜN = 365 / ALACAK DEVİR HIZI
ORTALAMA TAHSİLAT SÜRESİ AY = 12 / ALACAK DEVİR HIZI

2009	2010
GÜN 53,9	GÜN 144,3
AY 1,8	AY 4,7

KONSOLİDE FİRMALAR KARLILIK ANALİZİNDE KULLANILAN ORANLAR

NET KAR MARJİ ORANI = DÖNEM NET KARI / NET SATIŞLAR

2009	2010
0,04	0,04

ÖZ KAYNAKLARIN KARLILIĞI ORANI (MALİ RANTABİLİTE) =
DÖNEM NET KARI / ORTALAMA ÖZKAYNAKLAR

2009	2010
0,10	0,06

Cari oran işletmenin her bir liralık kısa vadeli borcuna karşılık kaç liralık dönen varlığı olduğunu gösteren bir orandır. Cari oranda amaç işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü ölçmek ve genel likidite durumunu yansıtarak işletmenin net çalışma sermayesinin yeterli olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu oranın işletmenin Net çalışma sermayesinin olduğunu da gösterecek şekilde mutlaka 1 in üzerinde olması beklenmekle birlikte bu oranın iki olması işletmeler açısından yeterli gözüktüğünden işletmeler 2009 yılında 1,57 olan cari oranını 2'nin üzerine çıkararak kısa vadeli borç ödeme gücünü yükseltmişlerdir. Likidite oran, cari oranı tamamlayan onu daha anlamlı kılan bir orandır özellikle stoklar gibi likiditesi görece olarak daha düşük olan dönen varlık kalemlerinin dönen varlık toplamına dahil edilmemesi durumunda kısa vadeli yabancı kaynakların ödenebilirliğini gösteren bir orandır ve genel olarak bu oranın 1 olması beklenir. Firmalarımızın likidite oranına baktığımızda bu oranın 2010 yılında 0,81 olduğu genel beklentinin altında olduğu ve fakat 2009 yılı oranı olan 0,22'ye göre çok olumlu olduğunu söyleyebiliriz.

Nakit oranı, nakit ve benzeri varlıklardan oluşan hazır değerler ile geçici yatırım amacıyla alınan ve her an pazarlanabilir menkul kıymetlerin kısa vadeli borçları ne ölçüde karşıladığını gösteren bir orandır. İşletmelerin elindeki mevcut hazır değerleri ile nakitle ödenecek kısa vadeli borçlarını ne ölçüde karşıladığını gösteren bir orandır. Oranın 0,20'nin veya % 20'nin altına düşmemesi istenir. İşletmelerin nakit oranına bakıldığında 2009 yılında 0,11 olarak düşük olan bu oranın 0,46 seviyesinde olması işletmelerin nakit oran açısından bakıldığında likiditesinin iyi olduğunu göstermektedir.

Öz kaynakların aktif toplamına oranı: Öz kaynakların toplam kaynaklar içerisindeki payını gösterir. Oranın yüksek olması işletmeye kredi verenlerin emniyet payının yüksek olduğunu gösterir; aynı zamanda işletmelerin nispeten uzun vadeli kredilerden yararlanmadığını da gösterebilir. Gelişmiş ülkelerde bu oranın 50 nin altında olmaması yani geriye kalan kısım borçlar olduğu için borçların 50'nin üzerine çıkması genellikle bir tehlike işareti olarak görülmektedir. Ülkemizde ise öz kaynak sağlamak zor olduğu için bu öz kaynak oranının 50'nin altlarında olması normal kabul edilebilmektedir. İşletmelerin öz kaynak / aktif toplamı oranına baktığımızda 2009 yılında 44,91 ile 50'nin biraz altında ve 2010 yılında 56,24 olarak yüksek miktarda olduğu söylenebilir bu da borçların varlıklar üzerinde emniyet payının yüksek olduğunu göstermektedir.

Maddi duran varlıkların / özkaynaklara oranı ; maddi duran varlıkların ne kadarlık kısmının öz kaynaklar ile finanse edildiğini gösterir oranın % 100 ün üzerinde olması özkaynakların maddi duran varlıkların finansmanında yeterli olmadığını ve bir kısmının da yabancı kaynakla finanse edildiğini gösterir. Firmaların maddi duran varlıklar / öz kaynaklar oranına baktığımızda bu oranın 2009 yılında 111,03 olduğu ve 2009 yılında %11,03 lük kısmının yabancı kaynaklar ile karşılandığını fakat 2010 yılında 46,48 ile maddi duran varlıkların tamamının öz kaynakla karşılandığını görmekteyiz bu da 2010 yılında sermaye artırımlarının gerçekleşmesi ile açıklanabileceği gibi maddi duran varlık azaltması ile de olabileceği düşünebilir. Bilançonun sermaye kalemlerine baktığımızda bunun sermaye artışından kaynaklandığı da gözükmektedir.

Faaliyet oranlarına gelindiğinde bu oranların hatta tüm oran analizindeki oranların sektör ortalamaları ile karşılaştırılabilme imkanı olmuş olsa idi sektör ortalamalarına göre oranların, devirlerin düşük yada yüksek oldukları da söylenebilirdi. Stok devir hızına baktığımızda 2009 ve 2010 yılı stok devir hızlarının birbirine yakın oldukları görülmekte, stok devir hızı ne kadar yüksek olursa firma için karlılık açısından o derece iyi olduğunun bir göstergesidir. İşletmelerin 2010 yılında stok devir hızı 1,72 ile yıl içerisinde 1,7 kere devir ettiğini göstermekte olup gün olarak 212 gün ay olarak ise 7 ayda bir devir ettiğini göstermektedir. Bu devir hızının çok düşük olduğu söylenebilir çünkü 7 ayda bir stoklar devretmektedir ve bu nedenle firmalar stoklama ve stoklara aktarılan fonlar nedeniyle faiz giderlerine ve hepsinden önemlisi stokların kolay nakde çevrilememesi nedeniyle likidite sorununa neden olabileceklerini düşündürmektedir.

Alacak devir hızı ise alacakların yılda kaç defa tahsil edildiğini göstermekte olup bu hız ne kadar yüksek olursa firmalar açısından o kadar iyi olduğunun bir göstergesidir. Alacak devir hızı firmalardaki alım, satım tahsil sürecinden oluşan döngüsünü hızlandırarak firmaların daha fazla kar elde etmesine olanak sağlayacaktır. Konsolide firmaların alacak devir hızına bakıldığında 2009 yılında yılda 6,77 gibi yüksek miktarda devir yaparken ortalama tahsilat süresi 1,8 ay iken 2010 yılında bu devir hızının 2,53 gibi birçok düşük hıza düştüğü ortalama tahsil süresinin de 4,7 aya çıktığı görülmekte 2010 yılında firmaların alacak tahsilat sürelerinin çok yükseldiğini göstermektedir.

Karlılık analizinde kullanılan analizlerden Net Kar Marjı oranı dönem net karının net satışların yüzde kaçını gösteren bir orandır. Bu oran işletmelerin faaliyetleri sonucu işletmenin başarısını ölçen ve işletme politikalarının uygulanmasından elde edilen sonuçları gösteren bir orandır. Konsolide hazırlanan Dönem net karı / Net satışları oranının 2009 ve 2010 yılları içinde % 4 seviyesinde eşit olması 2009 yılına göre faaliyet sonucunda bir artış olmadığını göstergesi olarak gözükmektedir.

Öz kaynakların Karlılığı oranı : Ortalama bir birim öz kaynak değerine ne kadar net kar olduğunu gösteren bir orandır konsolide hazırlanan öz kaynakların karlılık oranı 2009 yılında 0,10 ile % 10 düzeyinde iken bu oran 2010 yılında azalarak % 6 seviyesine düşmüştür düşüş olması nedeniyle ortaklar açısından olumsuz görülmele birlikte, riskli olan ortaklık gelirinin % 7'ler seviyesinde olan risksiz piyasa faizinin çok üstünde olması ortaklar tarafından beklenen bir oran olmaktadır. Her ne kadar 2009 yılında bu oran % 10 olarak piyasa faiz oranının 3 puan üstünde olsa da işletme ortakları daha fazla kar bekleyeceklerdir. Ayrıca 2009 yılına göre 2010 yılında konsolide firmaların net karlılıkları her iki dönemde de aynı kalmasına karşın öz kaynakların karlılığı oranının düşmesi sermaye artırımından kaynaklandığı görülmektedir.

Firmaların Konsolide Olarak Hazırlanmış Karşılaştırmalı İşletme Hesabı Defteri Analizi

KONSOLİDE FİRMALAR KARŞILAŞTIRMALI İŞLETME HESABI ÖZETİ

	2009	2010	2011	+/-MUTLAK FARK 2010-2009	+/-MUTLAK FARK 2011-2010	+/-ORANS. FARK 2010-2009	+/-ORANS. FARK 2011-2010
DÖNEM BAŞI EMTİA MEVCUDU	42.019,78	139.946,91	242.213,50	97.927,13	102.266,59	233,05	73,08
DÖNEM İÇİNDE SATIN ALINAN EMTİA	137.953,24	220.687,60	441.401,17	82.734,36	220.713,57	59,97	100,01
MAL SATIŞ İADELERİ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	----	----
GİDERLER	29.985,27	37.885,47	93.404,24	7.900,20	55.518,77	26,35	146,54
AMORTİSMAN GİDERLERİ							
DÖNEM İÇİNDE ELDE EDİLEN HASILAT	47.873,24	137.413,93	102.501,94	89.540,69	-34.911,99	187,04	-25,41
DİĞER GELİRLER	27.330,19	25.737,42	66.112,87	-1.592,77	40.375,45	-5,83	156,87
MAL ALIŞ İADELERİ	0,00	1.471,52	1.357,33	1.471,52	-114,19	----	-7,76
DÖNEM SONU EMTİA MEVCUDU	139.946,91	242.213,50	608.806,65	102.266,59	366.593,15	73,08	151,35
ZARAR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	----	----
KAR	5.192,05	8.316,39	1.759,88	3.124,34	-6.556,51	60,18	-78,84
KAR/ZARAR	5.192,05	8.316,39	1.759,88	3.124,34	-6.556,51	60,18	-78,84
KAR-ZARAR / HASILAT	6,90	5,10	1,04				

İşletme hesabı defteri tutan 5 adet işletmelerin işletme hesabından oluşturulan karşılaştırmalı konsolide işletme hesabı özeti ile 2011 yılında yaklaşık 169.000 TL civarında hasılat yapıldığı görülmekte 2010 yılına göre çok düşük bir düzeyde hasılatın arttığı görülmektedir. İşletmelerin hasılatlarında düşük düzeyde artış olurken 2009 yılında % 5,10 olan kar / hasılat oranının 2010 yılında % 1,04 düzeyine düşmesi maliyetlerin yükselmesi yada satış fiyatlarının düşmesine yorumlanabilir. Ayrıca mutlak rakam olarak 2008 yılında 5192,05 TL 2009 yılında 8316,39 TL kar olması 5 firma için çok düşük düzeyde kar olduğunu göstermekte ve hatta son yıl olan 2011 yılında ise 5 firmanın toplam karının amortisman gideri de yazılmadan 1759,88 TL düzeyinde olması ise firmaların neredeyse analiz edilen üç yıl içinde başa baş düzeylerinde çalıştıklarını göstermektedir.

SONUÇ

Ülkemizin sürekli gelişen ekonomisi içinde yer alan birçok işletme, sadece iktisadi açıdan değil, sosyo-ekonomik ve sosyo-politik etkisiyle de oldukça büyük önem arz etmektedir. Türkiye'nin küçük illerinden olan Muş için, Tarım Alet ve Makina sanayi son derece önemli bir yere sahiptir. İl sınırları içerisinde faaliyet içinde bulunan birçok işletme, finansal yetersizlik gibi olumsuz etkiler sebebiyle arzu ettikleri hedefe ulaşamamaktadır. Sektörel bazlı olan bu başarısızlıkta birçok çalışmayı olumsuz etkilemektedir. Muş ilindeki üretici işletmeler, sürekli artan rekabetçi ortama ve yeni pazarlara ulaşma amacıyla giderek artan finansman ihtiyacı duymaktadırlar. Bu yüzden, bütün imalat aşamalarında yeni stratejiler geliştirilmesi bu ihtiyaçların karşılanması içinde birçok teşvikten yararlandırılmalıdırlar. Bunun yanı sıra, karşı karşıya kaldıkları finansman ve mali açıdan söz konusu olan eksiklik ve yetersizlikleri finansman araçlarını etkin ve verimli kullanarak da azaltabilirler. Ancak finansman bilgi eksikliğinin giderilmesi de göz ardı edilemez bir gerçektir. Bunun için finansal aracı kuruluşlar desteği ile desteklenmeli ve bu destekler doğrultusunda sorunlara radikal ve kalıcı çözümler getirilmelidir.

KAYNAKÇA

Agricultural Engineering and Technologies, European Agricultural Machinery Industry of the European Agricultural Machinery Industry and Research Community for the 7th Framework Programme for Research of the European Community. Brussels.,2006

http://www.fp7.org.tr/tubitak_content_files/270/ETP/AET/AETVisionandSRA1.pdf

ARK, Ali H. ;“Risk Sermayesi: Tarihsel Gelişimi ve Türkiye Ekonomisinin Yeniden Yapılandırılmasında Potansiyel Rolü ve Önemi”, *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*,Mart- Nisan, No 23,2002, s.80. Erişim Tarihi: 15.04.2011

ARSLAN ,C.Murat ve Aykutlu , Fercan; Barter Uygulaması, *Sirküler Rapor Serisi*, Seri No.27, Türmob Yayınları, Ankara , 2000,s.7.

ARZOVA, Burak ; *Barter İşlemleri*, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2000, s.3.

ÇAKIR, E.; Tarımsal Aletler Ve Makineler Sektör Profil Araştırması, İstanbul Ticaret Odası, 2005.

DEMİREL, Tuğba ; “*Madencilik Sektöründe Alternatif Finansman Kaynakları ve Bunların Değerlendirilmesi*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2008, s. 57.

DPT, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı.Tarım Alet ve Makinaları Sanayii Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT: 2546 . ÖİK: 562, 2001, ss.2

DRYANCOUR G.; “CE Representing the European Agricultural Machinery Industry”

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/files/machinery/masucnfdryancour_en.pdf

Erişim Tarihi:06.08.2011

Ekonomi Bakanlığı , Tarım Alet ve Makinaları Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme ve Etüd Merkezi,2010

ERKAN, Mehmet ;“Yeni Bir Finansman Aracı: Barter”, *Vergi Dünyası Dergisi*, Sayı: 221, 2000, s. 92.

FARUQUE, O. ; “Strategy to Overcome Barriers of Agricultural Machinery Industry in Asian Developing Countries with Special Reference to Bangladesh. Agricultural Machinery Manufactures Association-Bangladesh”,2012.

- GÜNGÖR, Nazan ; “Kobilerin Finansal Yapıları ve Kullandıkları Alternatif Finansman Kaynakları: Erzurum Organize Sanayi Bölgesinde Bir Çalışma” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Erzurum, 2011, s.56.
- GÜNLÜ, Ebru ; “Turizm Sektöründe Barter Siteminin Kullanımı”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 2, İzmir , 2000, s.5.
- GÜRSOY, Celal ; *Barter El Kitabı: Dünya’da ve Türkiye’de Barter (Takas) Ticareti*, EG Bartering, İstanbul ,1998, s.61.
- KUĞU, Tayfun D. ; “Finansman Yöntemi Olarak Risk Sermayesi”, *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetimi Ve Ekonomi Dergisi*, Cilt:11 Say: 2, Manisa 2004, Erişim Tarihi: 24.03.2011
- İLERİ, M.S, “TARMAKBİR Tarımsal Mekanizasyon Sektör Raporu”, Ankara,2012.
- ULUSOY, E., Evcim H. Ünal, Yazgı A., İleri M. S., Sabancı A., Acar A. H; “Traktör ve Tarım Makineleri İmalat Sanayinin Bugünü ve Geleceği.”,2011.
- http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/1ded4259d101feb_ek.pdf
- SÜRMEYEN, Yusuf ve Kaya, Uğur ;“Barter ve Muhasebe İşlemleri”, *Vergi Dünyası*, Sayı: 239, 2001, s.131-132.
- YAVUZ, Mustafa ; “İhracatta Alternatif Finansman Teknikleri”, *İGEME Yayını*, Ocak, 2008, s. 42.
- YUAN’EN G.,; Agricultural Machinery Industry in China,2011
- <http://www.unapcaem.org/Activities%20Files/A0611/P-cn.pdf>